

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1077

8. PROSINCA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Suncokret ruralnog turizma Hrvatske

***Srebrna povelja
za tavankutski Gubec***

SADRŽAJ

6

Razgovor: predsjednik DSHV-a
Tomislav Žigmanov

**Glasovi za
interese i potrebe
nacionalnih manjina**

10

Rezultati Popisa 2022.: knjiga Obitelji

**Svaka treća obitelj
u Srbiji bez djece**

12

Pavle Dimitrijević, Centar za
istraživanje, transparentnost
i odgovornost (CRTA)

**Brisanje granice između
stranke i države**

22

Obljetnica hrvatske udruge
u Somboru

Od Miroljuba do Nazora

24

Večer ikavice u Stanišiću
**Govor – poveznica
među Hrvatima**

31

*VI. Hrvatska književna Panonija
u Budimpešti*

**Najuspjelije izdanje
do sada**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
• **KOMERCIJALISTICA:**
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

• **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

• **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230

• **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs

• **WEB:** www.hrvatskarijec.rs

• **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila
• Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Dobitak

Što bi bilo da nije izbora ovog prosinca? Ili je možda bolje pitanje što ne bi bilo? Jer mnogo toga se, kao slučajno, poklapa s predizbornom kampanjom. Razna davanja iz proračuna, razni kapitalni projekti, kao što je svečano otvorenje bankomata (nije kiranje već stvarni događaj) i sve drugo što se 17. prosinca može dobro kapitalizirati u vidu glasova, događa se baš u finišu predizborne kampanje.

Tako je prosinac 2023. dočekao i »Osmijeh Vojvodine«, kako se naziva buduća cesta koja bi trebala povezati granicu s Mađarskom kod Berega i Srpsku Crnju kod rumunjske granice. Najavljena je prvi puta 2019. godine, u posljednje tri godine cestu su obećavala čak tri ministra, koliko ih je prodefiliralo kroz ured u čijoj je nadležnosti bila cestogradnja. Naravno da ni cijena nije ista, jer je prvobitnih 430 milijuna eura naraslo na 1,5 milijardi eura, a produljila se i cesta i umjesto 175 bit će duga 186 kilometara.

Poslije toliko godina i ministara, pa i izbora, posrećilo se na kraju ministru **Goranu Vesiću**, koji je najavio da će 13. prosinca u Beregu biti i strojevi i radnici i da će konačno radovi i početi. Četiri dana prije izbora.

Kako nije zgodno vrijeme za obećanja bez pokrića već danima se nešto događa u bereškom ataru, pa će tako 13. prosinca ostati zabilježen kao datum kada su prva lopata, ašov ili što god zabodeni u berešku zemlju.

Dvostruki dobitnici su Somborci, jer ne samo da će početi gradnja ceste već će i krenuti iz njihovog kraja. Prvih 20 kilometara, s devet nadvožnjaka i sedam mostova. Samo me nešto strah hladne zime. Da ne otjera radnike još u prosincu, odmah poslije izbora. Pa da se onda i ne zaboravi gdje su taj Bereg i prvi ašov.

Ako vrijeme bude išlo na ruku (čitaj: ako početak gradnje ceste nije samo kampanja već i stvarni početak), mogu se Vojvođani nadati suvremenoj cesti. Koliko će ministara i izbora proći dok se ne spoje prvi i 186. kilometar nitko nema hrabrosti ni nagađati.

A treba nešto ostaviti i za naredne izbore. Redovite ili izvanredne, svejedno.

Z. V.

Radni susret s elektorima

Hrvatsko nacionalno vijeće organiziralo je trodnevni radni susret s elektorima V. saziva HNV-a u Tuheljskim Toplicama od 1. do 3. prosinca.

Elektori su informirani o najznačajnijim ishodima prve godine V. saziva HNV-a, koje je predstavila predsjednica IO HNV-a **Karolina Bašić**. U nastavku tema su bili prekogranični projekti, iskustva i izazovi. Radni sastanak održan je u Poduzetničkom centru Krapinsko-zagorske županije. Elektore je pozdravila voditeljica Centra **Helena Matušić**.

U Klanjicu elektore je primio župan **Željko Kolar**. Skupa s njim i gradonačelnikom Klanjca **Zlatkom Brlekom** elektori su obišli i položili vijenac na grob **Antuna Mihanovića**, koji je napisao *Horvatsku domovinu*, tekst himne *Lijepa naša domovino*.

Nakon toga uslijedio je posjet mjesnoj galeriji hrvatskog kipara **Antuna Augustiničića**, obilazak sarkofaga grofova

Erdődy u franjevačkom samostanu i Spomenika hrvatskoj himni.

Prvog dana ovog radnog susreta elektori su obišli i Muzej krapinskih neandertalaca, a na povratku Hrvatsko nacionalno svetište Majke Božije Bistričke.

H. R.

Formirano Povjerenstvo za dodjelu priznanja HNV-a

Konstituirajuća sjednica Povjerenstva za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća održana je 4. prosinca u prostorijama Hrvatskog doma – Matice.

Predsjednica Povjerenstva je **Katarina Čeliković**, za dopredsjednicu je izabrana **Lozika Jaramazović**, a ostali članovi su **Ivan Piuković**, **Marija Rukavina Prčić**, **Dražen Petrekanić**, **Sonja Periškić Pejak** i **Mirko Turšić**.

Sjednici su prisustvovala predsjednica Izvršnog odbora **Karolina Bašić** i tajnica Vijeća **Mirjana Stantić**.

Članovi povjerenstva su iz različitih krajeva Vojvodine i Srbije, čime HNV nastoji uvažiti teritorijalnu disperziranost pripadnika zajednice.

Prije dva tjedna konstituirano je tri povjerenstva HNV-a – za gospodarstvo, socijalnu skrb te sport i mladež.

H. R.

Humanitarna akcija Cro-Fonda: »Božić za sve«

Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Srbiji *Cro-Fond*, slijedom dosadašnjih uspješnih akcija prikupljanja donacija za potrebite hrvatske zajednice u Srbiji, u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem organizira novu humanitarnu akciju »Božić za sve« s ciljem da kršćanski blagdan Božića učini radosnijim obiteljima u potrebi.

Fondacija *Cro-Fond* poziva pravne i fizičke osobe, koje su u mogućnosti i žele pomoći, da svoju donaciju uplate na račun broj: 325-9500700045918-84 kod OTP banke, s naznakom »Donacija za socijalni program«; do 20. prosinca 2023. godine. Ostali podaci za uplatu su: Fondacija *Cro-Fond*, Preradovićeva 11, Subotica.

»Sigurni smo kako ćemo i ovog puta očitovati osjećaj solidarnosti kao što smo to učinili u prethodnim dvjema akcijama«, ističu iz *Cro-Fonda*.

Izbori 2023.

Na parlamentarnim izborima 18 lista

Republička izborna komisija (RIK) utvrdila je na sjednici, održanoj 1. prosinca zbirnu izbornu listu kandidata za sudjelovanje na parlamentarnim izborima 17. prosinca na kojoj je 18 lista s ukupno 2.817 kandidata predloženih za 250 zastupničkih mjesta.

Zbirna lista će biti istaknuta na svakom biračkom mjestu u Srbiji, a na glasačkim listićima koji će se naći pred biračima izborne liste bit će raspoređene po redoslijedu njihovog proglašenja.

U parlamentarnim izborima sudjeluju dvije hrvatske manjinske stranke u dvije koalicije. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini nalazi se na zbirnoj listi pod rednim brojem 8 na listi pod nazivom: »Usame Zukorlić – Ujedinjeni za pravdu – Stranka pravde i pomirenja – Bošnjaci Sandžaka, Tomislav Žigmanov – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini«.

Demokratska zajednica Hrvata nalazi se na zbirnoj listi pod rednim brojem 10 na listi pod nazivom: »Zajedno za budućnost i razvoj – Koalicija za mir i toleranciju«.

Na zbirnoj listi se nalazi još jedna mađarska manjinska lista – Saveza vojvođanskih Mađara, jedna bošnjačka SDA Sandžaka Sulejmana Ugljanina i dvije albanske: Politička borba Albanaca se nastavlja – **Shaipa Kamberija** i Albanska demokratska alternativa – Ujedinjene doline.

Pokrajinska izborna komisija (PIK) utvrdila je na sjednici, održanoj 1. prosinca zbirnu izbornu listu za izbor zastupnika u Skupštinu Vojvodine na kojoj je ukupno 13 lista.

I na ovoj zbirnoj listi Demokratski savez Hrvata u Vojvodini se nalazi pod rednim brojem 8 na listi pod nazivom:

»Tomislav Žigmanov – Ujedinjeni za pravdu – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Usame Zukorlić – Stranka pravde i pomirenja – Bošnjaci Sandžaka«.

RIK je usvojio odluku kojom je utvrdio da će ukupan broj birača na predstojećim izborima biti 6.500.165.

Tiskanje glasačkih listića za izbore počelo je 6. prosinca u tiskari *Službenog glasnika*. Predsjednik RIK-a **Vladimir Dimitrijević** rekao je da će biti tiskano 6.500.165 glasačkih listića, koliki je i utvrđen broj birača.

Dodao je da će se glasački listići tiskati u tri jezične varijante: glasački listić na srpskom jeziku tiskati će se u A4 formatu, listići s dvije ili tri jezične varijante tiskati će se u A3 formatu, dok će se u formatu A2 tiskati listići s četiri ili pet jezičnih varijanti.

Glasati će se na 8.273 biračka mjesta, od čega su 29 u zavodima za izvršenje kaznenih sankcija.

U inozemstvu će se glasati na 81 biračkom mjestu u 35 država.

»Koordinatori RIK-a će najkasnije do 12. prosinca sav izborni materijal rasporediti po svojim upravnim okruzima za koje su zaduženi, a najkasnije do 15. prosinca u ponoć taj izborni materijal bit će podijeljen biračkim odborima«, rekao je Dimitrijević.

Glasački listići po kojima će birači glasati na izborima tiskati će se u 29 jezičnih varijanti, ovisno o tome koji su jezici i pisma u službenoj uporabi u pojedinim općinama i gradovima.

J. D.

Razgovor: predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov

Glasovi za interese i potrebe nacionalnih manjina

»Ukoliko bismo bili pozvani u rad Vlade od onih koji je budu činili i ukoliko programska platforma nove Vlade bude imala onakve sastavnice koje visoko korespondiraju s našim političkim vrijednostima i ciljevima, utoliko bismo onda bili dio buduće parlamentarne većine«, kazao je Žigmanov

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini na republičkim i pokrajinskim izborima sudjeluje u koaliciji sa Strankom pravde i pomirenja. Koaliicijska lista Ujedinjeni za pravdu ima status liste nacionalnih manjina, a i na republičkim i na pokrajinskim izborima nosi broj 8. U razgovoru u emisiji *Marker Insajder* TV predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** kazao je da je izlazak na izbore na koaliicijskim listama »uobičajeno u društvima s nedovoljno konsolidiranom demokracijom«.

Naveo je da je njihova predizborna kampanja usredotočena na neposredan rad s biračima, »posebno zajednicama – Hrvatima, Bošnjacima i drugim nacionalnostima«.

Dodao je da ta platforma naglašava njihovu ulogu »kao autentičnih glasova za predstavljanje tih zajednica« na republičkoj i pokrajinskoj razini, te da partneri iz Stranke pravde i pomirenja prenose pozitivne reakcije građana bošnjačke zajednice u Sandžaku.

Žigmanov je govorio i o »visokoj napetosti« između suprotstavljenih stranačkih blokova pred izbore 17. prosinca u Srbiji, što, kako je ocijenio, »nije sukladno demokratskim standardima tijekom predizborne borbe«.

Zašto koalicija s bošnjačkom strankom, zašto DSHV ne može samostalno na izbore i zašto 17. prosinca glasovati za listu broj 8, pitanja su na koja za *Hrvatsku riječ*, tjedan dana prije izbora odgovara Tomislav Žigmanov.

Na ove izbore DSHV ide u koaliciji s bošnjačkom Strankom pravde i pomirenja koju predvodi Usame Zukorlić. Zašto koalicija s tom strankom? Što to vezuje Bošnjake i Hrvate?

Tri su ključna razloga. Prvi je da imamo istu političku misiju – ne od jučer predstavljamo autentične glasove interesa i potreba dviju nacionalnih manjinskih zajednica za čije ostvarenje se dosljedno zalažemo. Drugi se okuplja oko sličnosti političkih ciljeva, zatim demokratskih vrijednosti i načela te razumijevanja društvenog položaja i perspektiva nevećinskih naroda u Srbiji, državi koju vidimo kao decentraliziranu, ravnomjerno regionalno razvijenu, s vladavinom prava, posvećenu primjeni manjinskih prava i ostvarenom participacijom nacionalnih manjina u

procesima donošenja odluka. I treći razlog situiran je u činjenici da zajedničkim nastupom na izborima i zajedničkim postizbornim djelovanjem možemo, osnaženi sinergijom, lakše ostvariti više rezultata koje će donijeti dobra i Hrvatima i Bošnjacima.

Zašto DSHV ne ide samostalno na izbore?

Opetovano ću istaknuti – prema postojećim izbornim uvjetima, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini kao politička stranka hrvatske nacionalne zajednice ne može ni na koji način samostalno izaći na izbore za zastupnike Narodne skupštine Srbije. Razumijete – ne može! Za samostalni izlazak potrebno je prikupiti za kratko vrijeme – ovoga puta je to bilo za manje od mjesec dana – potpise podrške 5.000 birača izbornoj listi, što bi pretpostavljalo da svaki 6. punoljetni Hrvat to učini, što je nemoguće. Zamislite da isto pravilo vrijedi i za stranku većinskog naroda – to bi značilo da bi oni morali skupiti gotovo milijun potpisa podrške za svoje izborne liste? Politička reprezentacija nacionalnih manjina nije u Srbiji pravično riješena, što pokazuju i rezultati svih dosadašnjih izbornih ciklusa – zastupnike samostalnim izlaskom na izbore imaju samo brojčano veće nacionalne zajednice ili one koje su u teritorijalnom smislu koncentrirane na manjem prostoru. Inače, ne bez razloga ističem da su na serviranu podmuclu podvalu da Hrvati mogu samostalno izaći na izbore nasjeli i nasjedaju mnogi!

Stranka pravde i pomirenja koaliicijski partner je i na pokrajinskim izborima, ali Demokratski savez Hrvata u Vojvodini dao je najveći broj kandidata na izbornoj listi DSHV-a i SPP-a za izbore za zastupnike u Skupštini AP Vojvodine. Prikupljeno je više od 2.000 potpisa potpore. Gdje ste sve prikupljali potpise i kako ste zadovoljni odzivom?

Veći broj kandidata DSHV-a na pokrajinskoj izbornoj listi posljedica je činjenice da je broj Hrvata daleko veći od broja Bošnjaka u Vojvodini! U razdoblju od 18. do 23. studenog, dakle za šest dana, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini prikupio je 2.118 pravno valjanih potpisa za listu kandidata koalicije Ujedinjeni za pravdu za izbore za

zastupnike Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine, čime smo i više nego zadovoljni, jer smo time potvrdili da je DSHV jedina relevantna politička stranka Hrvata u Srbiji. Potpisi su sakupljeni u čak 26 mjesta u Vojvodini, no broj mjesta u kojima žive oni koji su nas podržali je veći, budući da je bilo i onih koji su se odazvali našem pozivu i doputovali do najbližeg mjesta sakupljanja potpisa potpore. Potpisi su sakupljeni na području svih naših pet podružnica, te na području 13 lokalnih samouprava u sva tri geografska dijela Vojvodine. Te lokalne samouprave su: gradovi Subotica (s mjestima Tavankut, Žednik, Đurđin, Mala Bosna, Bikovo, Verušić), Novi Sad (Petrovaradin i Srijemska Kamenica), Sombor (i Monoštor), Pančevo (Starčevo), Zrenjanin, Srijemska Mitrovica, te općine Apatin (Sonta), Bač (Vajska i Plavna), Ruma (Hrtkovci, Nikinci i Platičevo), Beočin (i Čerević), Šid (Bingula), Opovo i Bački Petrovac, što u brojnosti čine jednu trećinu svih lokalnih samouprava u Pokrajini.

Srbija nema garantirane mandate već prirodni prag. Za male nacionalne manjine, one koje su teritorijalno disperzirane to je problem. Vi ste čak napravili jednu usporedbu koliko je postotaka pripadnika manjine potrebno da dâ potpis za listu, a koliko je potrebno potpisa za nemanjinske liste.

Ponovit ću da sam politički prvak zajednice čija je stran-

ka za predaju izborne liste za pokrajinske izbore prikupila ovjerene potpise birača blizu 7 % od ukupnog broja Hrvata u Vojvodini s pravom glasa! Za republičke izbore potrebno je 2 i pol puta više – blizu 18 %, što u slučaju većinskog naroda iznosi nešto manje od milijun građana! Usporedimo ovaj izborni model za nacionalne manjine u Hrvatskoj, kolegama iz SDSS-a bi samo za izlazak na izbore za zastupnike u Hrvatski sabor trebalo više od 20 tisuća ovjerenih potpisa punoljetnih građana! Tako što nije moguće, jer oni dobivaju daleko manji broj glasova na samim izborima...

Kako vodite kampanju? DSHV i Vi osobno aktivni ste na društvenim mrežama. Prisutni ste na manifestacijama koje organiziraju hrvatske udruge.

Vodimo kreativno dobro osmišljenu izbornu kampanju koja ima nekoliko stupova. Najprije su učestaliji medijski nastupi – vidjeli ste da smo u posljednjih desetak dana vidljiviji u svim važnijim beogradskim elektroničkim medijima, napose televizijama te uglednim prijestolničkim tiskanim dnevnicima. Slično je i kada je riječ o medijima iz Hrvatske – DSHV je prepoznat kao ključni politički čimbenik, na koji se onda s više interesa referira u praćenju i promicanju predizbornih aktivnosti, osobito u programima Hrvatske radiotelevizije te nekoliko uglednih tiskanih

dnevnika. Druga linija komunikacije s našim potencijalnim biračima su nalozi DSHV-a na društvenim mrežama (FB, Instagram i X) s redovitim i u kampanji sadržajima bogatijim objavama, koji se onda često znaju reobjavljivati na drugim, nama prijateljskim hrvatskim mrežnim stranicama. Treća i, vjerojatno, najvažnija je neposredna komunikacija s građanima cjelokupnog vodstva i široke mreže naših aktivista, koji ne čine samo članovi nego i veliki broj simpatizera, uz dijeljenje letaka i drugih promidžbenih materijala. Sve spomenuto je, na koncu, objedinjeno u jednu suvislu i zaokruženu cjelinu s jasnim i prepoznatljivim vizualnim i sadržajnim identitetom uz noseći slogan »Ujedinjeni za pravdu«. Za nešto drugo i više, kao što su bilbordi ili spotovi za televizijsko emitiranje, ni u ovom izbornom ciklusu jednostavno nemamo novca!

I prilikom predaja listi, a i u drugim javnim obraćanjima kazali ste da DSHV želi biti dio struktura koje donose odluke. Očekujete li da će DSHV biti dio nove parlamentarne većine?

Ukoliko budemo ostvarili rezultat koji bi tako što omogućio, zatim ukoliko bismo bili pozvani u rad Vlade od onih koji je budu činili i ukoliko programska platforma nove Vlade bude imala onakve sastavnice koje visoko korespondiraju s našim političkim vrijednostima i ciljevima, utoliko bismo onda bili dio buduće parlamentarne većine!

Koliko je za Hrvate bilo značajno što ste proteklih godinu dana bili ministar u Vladi Srbije?

Najprije valja reći kako je to bilo veliko priznanje od strane pobjednika izbora – tadašnjeg predsjednika Srpske napredne stranke **Aleksandra Vučića** – za ono što smo godinama, ili bolje desetljećima, činili u DSHV-u: dosljedno i odlučno artikulirali interese pripadnika hrvatske zajednice, s ostvarenjima koja su se nizala, uz korištenje isključivo demokraciji primjerenih metoda borbe. I ponuda ulaska u srbijansku Vladu može se onda tumačiti kao novi iskorak u niski spomenutih uspjeha DSHV-a! U tom smislu jasno je da je odluka koju smo donijeli bila logična i laka te da, iz perspektive godinu dana nakon toga, možemo s ponosom reći da je bila i ispravna! Ova i ovakva pozitivna ocjena našeg sudjelovanja u procesima donošenja odluka počiva na sljedećem: Hrvati u Vojvodini, to jest Srbiji, potvrdili su svoju sposobnost da mogu biti dionici najviših državnih politika na način da kvalitetno i kompetentno odgovaraju izazovima. Drugo, osnažena je i ubrzana integracija Hrvata u srbijansko društvo, uz razvoj pozitivnih politika priznanja, a negativne politike označavanja su splasnule. Treće, otopljanje spram nas koje je uslijedilo, za posljedicu je imalo povećan interes naših sunarodnjaka za narodnosna i identitetska pitanja te širenje mreže naših organizacija, uz do sada neviđeno jedinstvo i zajedništvo – održali smo, unatoč izazovima, visoko konsolidirane prilike u zajednici, što je omogućilo da smo mogli biti unutar naših institucija više posvećeni realizaciji razvojnih programa, u što je uključen, prije svega u novi saziv HNV-a, s većim brojem mladih osoba. Četvrto, u hrvatsko-srpskim odnosima ne samo da smo

ostali nezaobilazni čimbenik već smo postali instancom koja povezuje i povod smo susreta na najvišoj razini između dvije države! Sve su to razlozi koji i više nego jasno kazuju da je to bila jedna od najboljih odluka koju smo donijeli u posljednjih desetak godina i da povjerenje koje smo dobili od Aleksandra Vučića ni na koji način nismo iznevjerili.

Zašto bi 17. prosinca glas trebalo dati koalicijskoj listi DSHV-a i SPP-a Ujedinjeni za pravdu?

Zbog nastavka maloprije spomenutih pozitivnih procesa i uvećanje broja postignuća, čiji se krajnji cilj okuplja u cjelovitom ostvarenju ravnopravnosti Hrvata u Srbiji i osiguranju perspektiva za naš napredak!

Z. V.

U Subotici predizborni skup koalicije Ujedinjeni za pravdu

Koalicija *Ujedinjeni za pravdu* u kojoj Demokratski savez Hrvata u Vojvodini izlazi na pokrajinske i republičke izbore organizira predizborni skup u subotu, 9. prosinca, s početkom u 18 sati, u Velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* (Preradovićeve 4, Subotica).

Kako je najavljeno, na skupu će biti prezentirane ideje koalicije koje će ostvariti te kandidati za predstavljanje u zastupničkim tijelima.

Prekogranični programi iz fondova EU

Normalizacija hrvatsko-srpskih odnosa

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozdravlja nastavak uspješne suradnje srbijanskog Ministarstva za europske integracije i hrvatskog Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije koja su nadležna za prekograničnu suradnju između dviju država.

»Suradnja podržana kroz fondove Europske unije pokazala se kao dobar model i platforma za izgradnju trajnih suradničkih odnosa kao i procesa normalizacije hrvatsko-srpskih odnosa u cjelini. Uskoro očekujemo rezultate posljednjeg natječaja na kojem će srpskim i hrvatskim partnerima biti dodijeljeno 17,4 milijuna eura za zajedničke projekte u području zaštite okoliša, turizma, regionalnog razvoja i dr. Za Hrvatsku zajednicu u Vojvodini, to jest Srbiji, od posebne su važnosti projekti iz prekogranične suradnje, budući da se na taj način uspijevaju nadomjestiti nedovoljna sredstva iz nacionalnog

proračuna koja su joj potrebna kako za razvoj vlastitih institucija i manjinske infrastrukture tako i za razvoj područja u kojima tradicionalno žive. Tim prije, jer je jedan broj njih ispodprosječno razvijen. U tom smislu, u razdoblju pred nama Demokratski savez Hrvata u Vojvodini će nastojati da se i potrebe hrvatske zajednice u Vojvodini integriraju i u projekte velike vrijednosti između Srbije i Hrvatske koje financira Europska unija, tzv. large scale projekte. Za tu namjenu Europska unija je izdvojila oko četiri milijuna eura i njima bi se u značajnoj mjeri trebalo unaprijediti kvalitetu života građana Srbije i Hrvatske. Nadamo se da će u zajedničkom koncipiranju projekta spomenute vrijednosti dvaju ministarstava biti uvažene i potrebe razvoja hrvatske zajednice u Vojvodini, na način kako se to ostvaruje u suradnji između Srbije i Mađarske na dobro mađarske zajednice«, stoji u priopćenju predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova**.

UJEDINJENI ZA PRAVDU!

8

Poštovani prijatelji, članovi i simpatizeri Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini!

Slobodan sam ponoviti ono što sam napisao u pismu u proljeće prošle 2022. godine za tadašnje izbore - vrijeme u kojemu živimo traži od nas da očitujemo pravu **jakost**. Zahvaljujući upravo njoj, našom zajednički iskazanom jakošću, ostvarili smo brojne uspjehe – toliko brojne da ih gotovo ne bismo mogli ni nabrojati. Sada nam je ta i takva jakost naših uvjerenja i prateća odlučnost u opredjeljenju potrebna da ono što smo postigli i zadržimo – da u **DSHV-u** nastavimo **hrabro** svjedočiti borbu za boljitak Hrvata u Republici Srbiji. Ponovit ćemo ono što svi znamo – uspjeha je bilo uvijek više kada je **zajedništvo** bilo jače. Povezivali smo, pokretali, gradili..., čega je Hrvatski dom – Matica najjači dokaz svih zajedničkih uspjeha Hrvata u Republici Srbiji, a dobivanje mjesta ministra u srbijanskoj Vladi najveće priznanje!

Stoga, ni danas ne smijemo odustati, već **ustrajavati** u gradnji boljeg sutra. Svijetlili smo si perspektive i u tamna vremena! Grijali nade i kada je bilo hladno! Pri tomu, ostali smo vjerni sebi, svom identitetu i vrijednostima koje želimo podariti ovoj zemlji i dijeliti s drugima, jer **Srbija** je i naš dom. Zato i ne odustajemo od zalaganja za **zastupljenost** Hrvata u institucijama vlasti, za ravnopravnost hrvatske zajednice, razvoj demokracije i funkcioniranje institucija koje poštuju temeljno dostojanstvo svake osobe. Hoćemo da **o nama odlučujemo mi sami!**

Želimo nanovo skupa s vama, članovima i simpatizerima DSHV-a, međusobnom podrškom **snagom** iznova pokazati da nam je stalo do bolje budućnosti i vlastitog prosperiteta. Ali, stalo nam je do toga na način da se od nas Hrvata ne traži da se odričemo svojega kulturnog i jezičnog identiteta – stalo nam je, jer vjerujemo da s onim što Hrvati jesu predstavljamo dodatnu vrijednost Republike Srbije i Autonomne Pokrajine Vojvodine te obogaćujemo narode s kojima živimo.

To je zahtjevniji no dostojniji put za suživot i zajedništvo sa svima. I mi ga kao takvog prihvaćamo i o njemu svjedočimo! Znamo da taj put nije kratak i da njime idu uvijek i samo oni koji žele razvijati uvjete za dobro naše države. To su načela i **DSHV-a, koji ostaje odlučan u svojoj namjeri da ih nastavi ostvarivati.**

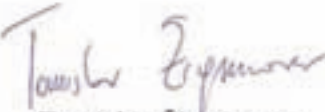
Zato vas, poštovani prijatelji DSHV-a, pozivam da **izađete** na predstojeće izbore **17. prosinca** i tako osnažite našu zajedničku borbu – podržite naše kandidate na izbornoj listi „**Ujedinjeni za pravdu**“, na listi za zastupnike za Narodnu skupštinu Republike Srbije i za Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodina – zaokružite **broj 8**.

Trebamo vaš glas koji ćemo, budite sigurni, ne samo množiti već i ostaviti u zalog generacijama koje dolaze.

Trebamo vaš glas da zastupnici DSHV-a u parlamentu Srbije i Vojvodine govore i donose odluke u naše ime!

DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI

Tomislav Žigmanov,
predsjednik

Rezultati Popisa 2022.: knjiga Obitelji

Svaka treća obitelj u Srbiji bez djece

U mjestima gdje žive Hrvati samohrane majke najbrojnije su u Bregu, gdje ovaj tip obitelji čini preko 20 posto. Iznadprosječan udio izvanbračnih parova ima grad s najvećim brojem Hrvata – Subotica, gdje ovaj tip obitelji čini 12 % od svih obitelji u gradu

Prema rezultatima Popisa 2022. godine, u Republici Srbiji ima ukupno 1.904.314 obitelji. Premda je prema definiciji obitelj zajednica koja se sastoji samo od bračnog ili izvanbračnog para, ili od roditelja (oba ili jednog) i njihove djece, u Srbiji je preko 70 % posto obitelji u bračnoj zajednici. Najzastupljenije su obitelji tipa »bračni par s djecom« (43,35 %), slijede obitelji tipa »bračni par bez djece« (28,1 %), zatim obitelji tipa »majka s djecom« (16,8 %), »otac s djecom« (4,7 %), a najmanji udio je izvanbračnih parova – »izvanbračni par s djecom« (4 %) i »izvanbračni par bez djece« (3 %).

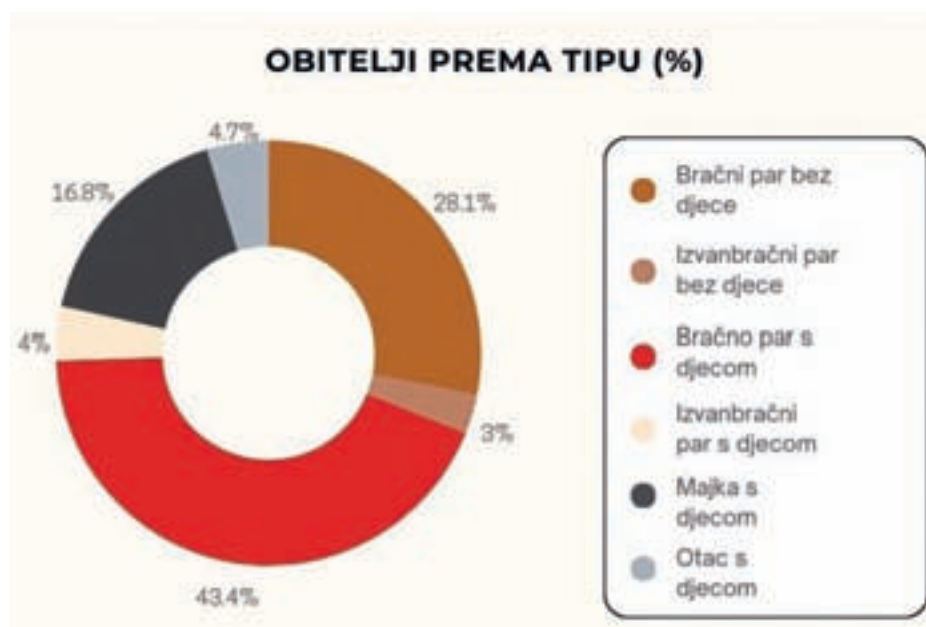
U odnosu na rezultate Popisa 2011. godine prema tipu obitelji najveća promjena je smanjenje udjela bračnih/izvanbračnih parova s djecom i povećanje udjela samohranih majki. Udio bračnih/izvanbračnih parova s djecom smanjio se za 5 % (52 % je imalo djecu 2011., a 47 % je imalo 2022.), a povećao se udio bračnih/izvanbračnih parova bez djece (30,6 % nije imalo djecu 2011., a 31,1 % nije imalo djecu 2022.).

Značajna promjena između ova dva popisa zabilježena je i u kategoriji »majka s djecom«, gdje je udio u odnosu na broj obitelji porastao s 13,7 % (2011. godine) na 16,8 % (2022. godine). Porastao je i udio kategorije »otac s djecom« u odnosu na ukupan broj obitelji s 3,6 % (2011. godine) na 4,7 % (2022.).

Porast broja samohranih majki i očeva moguća je posljedica povećanja broja razvoda, kojih je na Popisu 2022. bilo najviše do sada – 6,1 % stanovništva starijeg od 15 godina je razvedeno.

Udio obitelji tipa bračni par/izvanbračni par bez djece u ukupnom broju obitelji u nekim

općinama daleko je veći od državnog prosjeka. Najviše takvih parova zabilježeno je u pograničnim područjima na istoku, jugoistoku, jugu i jugozapadu države gdje u pojedinim općinama udio obitelji bez djece prelazi 60 %.

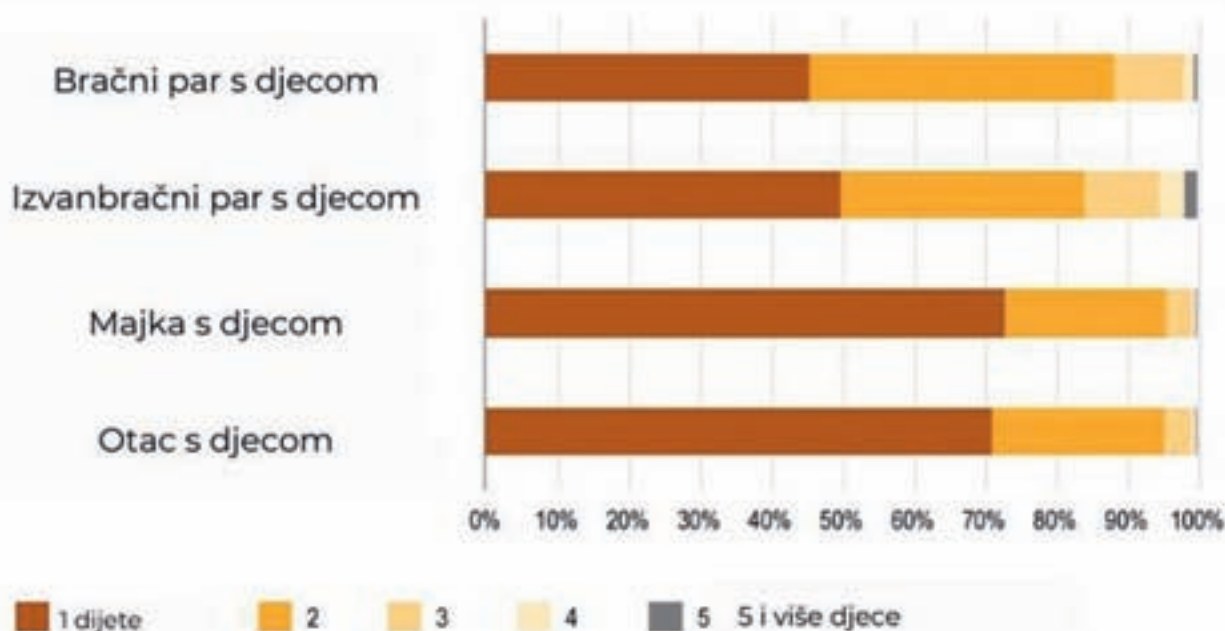
Neke od takvih općina su Kladovo, Negotin, Knjaževac, Dimitrovgrad, Kuršumlja, Brus, Priboj, Bajina Bašta.

Najmanji udio obitelji bez djece zabilježen je u većim gradovima među kojima se ističe Beograd i Općina Tutin. U Općini Tutin najveći je udio obitelji tipa bračni/izvan-

	Bračni par bez djece	Izvanbračni par bez djece	Bračni par s djecom	Izvanbračni par s djecom	Majka s djecom	Otac s djecom
SRBIJA	28	3	43,3	4	16,8	4,7
Novi Sad	23,7	5,7	45	4	17,73	3,6
Subotica	28,2	5,4	38,7	6,3	17,2	4
Sombor	30,6	3,2	38,9	4,4	18,1	4,6
Srijemska Mitrovica	30,1	2,8	42,1	3,6	16,6	4,6

Obitelji prema tipu po gradovima gdje živi najviše Hrvata u postotcima (%)

OBITELJI S DJECOM PREMA TIPU OBITELJI I BROJU DJECE (%)

bračni par s djecom u državi, preko 60 % (58,9 % bračni par s djecom, 2,2 % izvanbračni par s djecom). Općina Tutin ističe se i jer je među općinama s najmanjim udjelom izvanbračnih parova u državi s 3 %. Iznadprosječan udio izvanbračnih parova ima grad s najvećim brojem Hrvata – Subotica, gdje ovaj tip obitelji čini 12 % od svih obitelji u gradu.

Tip obitelji »majka s djecom« najčešći je u Gradu Beogradu gdje je svaka peta obitelj ovoga tipa.

U mjestima gdje žive Hrvati samohrane majke najbrojnije su u Beregu, gdje ovaj tip obitelji čini preko 20 % i više obitelji što je među najvećim vrijednostima u državi.

Najzastupljenije obitelji s jednim djetetom

U Srbiji, prema rezultatima Popisa ima ukupno 1.311.712 obitelji s djecom (69 % od ukupno 1.904.314 obitelji). Djetetom se smatra osoba koja, bez obzira na starost i na bračni status, živi u kućanstvu s jednim ili oba roditelja i koje u tom kućanstvu nema svog bračnog/izvanbračnog partnera ili svoje djetete.

Najzastupljenije su obitelji s jednim djetetom (54,3 %), slijede obitelji s dvoje djece (36,1 %), zatim obitelji s troje djece (7,8 %), dok je udio obitelji s četvero i više djece manji od 2 %.

Rezultati za regiju Vojvodine su gotovo isti državnom prosjeku s nešto većim udjelom obitelji s jednim djetetom i manjim udjelom obitelji s dva djeteta. Najzastupljenije su i ovdje obitelji s jednim djetetom (54,9 %), slijede obitelji

s dvoje djece (35,3 %), zatim obitelji s troje djece (7,9 %), dok je udio obitelji s četvero i više djece manji od 2 %.

U odnosu na rezultate Popisa 2011. prema broju djece u obitelji najveća razlika je smanjenje udjela obitelji s dvoje djece, dok je povećan udio onih obitelji koje imaju jedno ili troje i više djece.

Prema tipu obitelji, udio obitelji s jednim djetetom najveći je kod obitelji »majka s djecom« (73,1 %) i »otac s djecom« (71,2 %). Kod obitelji tipa »bračni par s djecom« ne postoje značajne razlike u udjelima obitelji s jednim i s dva djeteta (45,5 % s jednim djetetom, odnosno 42,8 % s dva djeteta), dok je kod obitelji tipa »izvanbračni par s djecom« 50 % obitelji s jednim djetetom, a nešto više od trećine obitelji je s dvoje djece (34,2 %).

Udio obitelji s troje i više djece najniži je kod tipa »majka s djecom« i »otac s djecom« (oko 4,5 %), a najviši kod obitelji tipa »izvanbračni par s djecom« (15,8 %).

J. D. B.

Izvor podataka: Republički zavod za statistiku

	S 1 djetetom	S 2 djeteta	S 3 djeteta	S 4 djeteta	S 5 i više djece
SRBIJA	54,3	36,1	7,8	1,4	0,4
Bračni par s djecom	45,5	42,8	9,7	1,5	0,4
Izvanbračni par s djecom	49,9	34,2	10,5	3,5	1,7
Majka s djecom	73,1	22,5	3,6	0,6	0,2
Otac s djecom	71,2	24,1	3,8	0,6	0,2
REGIJA VOJVODINE	54,9	35,3	7,9	1,4	0,5

Obitelji s djecom prema tipu i broju djece u postotcima (%)

Pavle Dimitrijević, Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA)

FOTO: BETA – Amir Hamzagić

Glavne nepravilnosti se odnose prije svega na pritisak na birače, zlouporabu javnih resursa, funkcionersku kampanju i na opće brisanje granice između stranke i države. Zakon nije dovoljno jasan i nije dovoljno precizan kada je riječ o zabrani dužnosnicima da vrše promotivne aktivnosti tijekom izborne kampanje

Brisanje granice između stranke i države

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) je nezavisna i nestranačka organizacija civilnog društva posvećena razvoju demokratske kulture i građanskog aktivizma. Bavi se kreiranjem prijedloga javnih politika, zastupanjem principa odgovornog ponašanja vlasti i državnih institucija i edukacijom građana o njihovim političkim pravima. Zalažu se za uspostavljanje vladavine prava i razvoj demokratskog dijaloga, a od 2016. godine promatraju izbore na nacionalnoj i lokalnoj razini. Koordiniraju rad mreže *Građani na straži*, koja broji više tisuća građana osposobljenih da

nadziru regularnost glasanja kako bi izbori bili poštjeni i slobodni, navode na svom portalu.

Pravnik **Pavle Dimitrijević** od 2001. godine radi u organizacijama civilnog društva, trenutno je direktor pravnih poslova i zamjenik programskog direktora u CRTI gdje predlaže, stvara i realizira ideje za promjene.

► **Nedavno ste predstavili Prvi preliminarni izvještaj Promatračke misije CRTE u beogradskom Medija centru. Koje su glavne nepravilnosti koje ste uočili?**

Glavne nepravilnosti se odnose prije svega na pritisak na birače, zlouporabu javnih resursa, funkcionersku kampanju i na opće brisanje granice između stranke i države. To je pojava koja se ponavlja od izbora do izbora i tu najveću odgovornost imaju stranke na vlasti. Zbog toga kažemo da i ova izborna kampanja prolazi u sličnom tonu i, osim nepravilnosti, bilježimo i slučajeve potencijalnog falsificiranja potpisa podrške birača. U ovom izbornom procesu suočavamo se s tom pojavom da su pojedini prikupljeni potpisi sporni, odnosno da ti birači nisu podržali listu iako potpisi postoje. To su glavni nalazi, s tim što moram reći da je u ovom izbornom procesu i u ovom prvom izvještajnom razdoblju zabilježeno više od 450 slučajeva na terenu zlouporabe javnih resursa, brisanja granica između stranačkih i državnih zasluga za otvaranje vrlo različitih javnih objekata, infrastrukture, socijalnih i drugih davanja. To karakterizira ovu kampanju.

► **Kada se kaže za potpise da su sporni, što to znači? Je li dokazano da su ti potpisi falsifikat ili nije?**

Što se tiče potencijalno falsificiranih potpisa nije ništa dokazano, ali postoje birači koji tvrde da to nije njihov potpis i koji smatraju da su njihovi osobni podaci zloupotrijebljeni, odnosno da je nadležni općinski ovjeritelj zapravo zloupotrijebio njihove osobne podatke i izvršio nezakonitu ovjeru potpisa. Takva pojava se zabilježila prije svega na lokalnim izborima u Beogradu, odnosno izborima za vijećnike Skupštine grada Beograda i primijećena je čak kod sedam lista. Ono što za sada znamo je da su pojedini birači podnijeli kaznene prijave kao i članovi Gradske izborne komisije te da je tužilaštvo u Beogradu formiralo predmet na osnovu kojeg će, nadamo se, istražiti sve ove navode.

► **CRTA je podsjetila da su i na parlamentarnim izborima 2016. i 2022. zabilježeni isto takvi slučajevi i da su ostali bez sudskog epiloga.**

Tako je. I 2016. smo imali više tisuća potpisa koji su bili pod znakom pitanja u smislu vjerodostojnosti. Iako je Republička izborna komisija prosljedila podatke o svemu tome tužilaštvu, nemamo epilog tih postupaka do dana današnjeg, odnosno nije utvrđena bilo čija odgovornost. To jeste jedan od problema s kojim se suočava izborni proces u Srbiji, a to je ta nekažnjivost za bilo kakve nepravilnosti u izbornom procesu. Ovo čak nisu nepravilnosti nego postoji sumnja na ozbiljna kaznena djela.

► **Što je od nepravilnosti u izbornom procesu koje ste naveli u najvećoj mjeri zabrinjavajuće? Što je u tome prekršaj, što je kazneno djelo, a što je nepravilnost?**

Falsificiranje potpisa birača jeste potencijalno kazneno djelo falsificiranja službene isprave, odnosno nezakonite obrade osobnih podataka građana. Za ta kaznena djela zapriječene su i zatvorske kazne od 1 do 3 godine zatvora, odnosno u slučaju neovlaštene uporabe osobnih podataka novčana kazna ili zatvorska kazna do godinu dana. Pitanje je odgovornosti općinskih ovjeritelja, odnosno nepoznatih osoba koje su zloupotrijebile podatke građana. Osim ovih kaznenih djela, postavlja se i pitanje nezakonite ovjere, odnosno falsifikata koji su se pojavili

na parlamentarnim izborima kod dvije liste. RIK je došao do informacija da su za dvije liste masovno rađeni falsifikati podrške birača koji su ovjereni u Vranju, odnosno u Općini Novi Beograd. Same te općine svojim službenim dokumentom potvrdile su da ovjere nisu vršile, odnosno da serijski brojevi iza tih ovjera ne odgovaraju onome što su liste podnijele RIK-u. Tu se također radi o kaznenom djelu za koje se nadam da će to tužilaštvo utvrditi.

► **Osim toga, ima li još nepravilnosti koje spadaju u kaznena djela?**

Postavlja se pitanje i kod pritisaka na birače. Ima informacija o tome da je nekim biračima nuđen dar ili novac u zamjenu za glasanje 17. prosinca na izborima. To potencijalno može biti kazneno djelo primanja i davanja mita u vezi s glasanjem. Takve informacije se i dalje istražuju i postoje ozbiljne indicije da će se najmanje jedan postupak pokrenuti na osnovu toga. To jeste slučaj s kojim je javnost nedavno upoznata u Srbiji, a odnosi se na rad stranačkog »call centra« gdje se u jednoj od aktivnosti spominje i nadoknada u zamjenu za glasanje uz ponovo potencijalno nezakonitu obradu osobnih podataka birača koji su uneseni u stranačku bazu. Tužilaštvo je ponovo pozvano da pokrene i te predmete i ono što ostaje da se vidi je hoće li to završiti kaznenom prijavom, odnosno pokretanjem kaznenog postupka ili ne.

► **Tko treba u ovom slučaju pokrenuti kazneni postupak?**

Svakako tužilaštvo po službenoj dužnosti kada su ova kaznena djela u pitanju, ali kaznene prijave mogu podnijeti i građani. To je ono na što mi u suštini i pozivamo da se ovakva kaznena djela prijavljuju kako bi tužilaštvo bilo upućeno da krene u istražne radnje. Na žalost, samo podnošenje kaznene prijave od birača ne znači nužno i obavezno da će tužilaštvo pokrenuti neki postupak. Ali mi uvijek kažemo – bez podnošenja kaznene prijave teško možemo očekivati da će se po službenoj dužnosti nešto uraditi.

► **Ali ako je netko primio mito da glasa na određeni način i to svojevolumno uradi, zašto bi prijavio takvo djelo?**

Da, to se ne događa. Oni koji uzmu ili daju mito naravno ne prijavljuju takva kaznena djela. Ono što se događa je da to prijavljuju treće osobe, koje su bile očevici ili koje su došle u posjed bilo kakvih informacija u vezi s primanjem i davanjem mita u vezi s glasanjem. Ono što otežava dokazivanje takvih slučajeva je i to što na ova kaznena djela tužilaštvo i policija ne mogu primijeniti korištenje posrednih dokaznih radnji u smislu skrivenih isljednika koji glume da su birači koji žele primiti mito i na taj način zapravo prikupiti konkretne informacije o ovom kaznenom djelu. Ovo djelo je izuzeto iz tog kruga kaznenih djela gdje se ove posebne dokazne radnje mogu primjenjivati tako da je u Srbiji primanje i davanje mita u vezi s glasanjem jako teško dokazivo.

► **Znači, skrivena snimka novinarke iz CINS-a u call centru ne može biti dokaz?**

To može biti pokazatelj, ali dokaz vrlo teško. Naravno, o tome mora odlučiti tužilaštvo. Ne možemo utvrditi mi.

Ali svakako da ovo što je CINS uradio može biti dovoljna informacija za tužilaštvo da pokrene postupak po službenoj dužnosti.

► **Je li do sada bilo ikada ikakve presude za slučajeve davanja i primanja mita u svezi glasanja?**

Jeste. Bilo je nekoliko presuda na lokalnim izborima širom Srbije. Ti slučajevi nisu poznati javnosti i općenito jako je mali broj takvih slučajeva. Uglavnom su se završavali s uvjetnim kaznama u trajanju od nekoliko mjeseci ukoliko se u razdoblju, obično od dvije godine, ne ponovi kazneno djelo ili su to osude na društveno koristan rad.

► **Agencija za borbu protiv korupcije odbacila je vašu prijavu protiv predsjednika Srbije Aleksandra Vučića u svezi njegovog sudjelovanja u promotivnoj kampanji, jer su ocijenili da on može sudjelovati na promotivnim skupovima kao član stranke.**

Točno je da je Agencija donijela takvu odluku i točno je također da je predsjednik Srbije izuzet iz kruga obaveznih osoba, odnosno dužnosnika koji ne smiju voditi kampanju najmanje trideset dana prije izbornog dana. Međutim, mi smo prijavom htjeli ukazati na situacije kada su birači zapravo zbunjeni u kom svojstvu se predsjednik države, odnosno član stranke obraća njima. Ima mnogo manipulacija takvim slučajevima i to dodatno otežava i pravno sagledavanje tih pojedinačnih događaja. Jer mi ovdje ne znamo organizira li određene skupove predsjednik države u svojstvu predsjednika ili je to stranački skup na koji je pozvan jedan od stranačkih lidera ili ugledni član pa se u tom svojstvu obraća. To jesu situacije koje mi prijavljujemo Agenciji za sprječavanje korupcije kako bismo čuli njen stav. Sada smo ga čuli, ali mi mislimo i dalje da to brisanje i manipulacija ulogama u izbornom procesu nije dobra jer zbunjuje prije svega birače, briše granicu između toga obraća li se predsjednik kao predsjednik ili kao stranački dužnosnik i onda se na taj način i grabe zasluge za rad države i pripisuju stranci.

► **Što se tiče korištenja imena Aleksandra Vučića u nazivu liste koalicije SNS-a, o čemu se tu radi? Puno se o tome govorilo u javnosti, ali nije u potpunosti jasno je li to protuzakonito ili nije?**

Nije protuzakonito. Zakon jedino što kaže u kontekstu izborne liste je da osoba čije se ime koristi u nazivu liste mora dati pismenu suglasnost. To vjerujem da je bio slučaj i s listom SNS-a. Znači, taj dio nije protuzakonit, ali ono što je bila preporuka CRTE između izbornih procesa je da nositelj liste na lokalnim izborima mora imati biračko pravo u toj lokalnoj zajednici, upravo kako bi se izbjegla ta manipulacija koja i sada postoji, a to je da sve lokalne liste na lokalnim izborima nose isti naziv kao i lista na parlamentarnim izborima.

► **Znači li to da su zakoni koji se odnose na izbore neprecizni, nejasni, da ih treba mijenjati?**

Ne možemo generalizirati, sve ovisi o kojim vrstama nepravilnosti ili kojim aspektima izbornog procesa govorimo, ali u ovom konkretnom slučaju svakako da nedostaje to zakonsko rješenje koje bi spriječilo ovakvu upotrebu imena jednog lidera u izbornom procesu. Po našem mišljenju zakon nije dovoljno jasan i nije dovoljno precizan

kada je riječ o zabrani dužnosnicima da vrše promotivne aktivnosti tijekom izborne kampanje. Ima mnogo izuzeća, pa je naš prijedlog bio da se dužnosnicima zabrani sudjelovanje i organiziranje promotivnih aktivnosti, osim već postojeće zabrane medijima da izvještavaju o aktivnostima dužnosnika. Trenutno je zabranjeno izvještavanje 30 dana prije izbornog dana, a naš je bio prijedlog da se i samim državnim dužnosnicima zabrani da vrše promotivne aktivnosti, otvaranje infrastrukturnih radova i drugih javnih događaja tijekom izborne kampanje.

► **Ali mediji i dalje izvještavaju o svim tim događajima.**

Sada mediji izvještavaju i mi podnosimo prijave Regulatornom tijelu za elektroničke medije (REM). Ne izvještavaju svi i izvještavaju različito. Sve ovisi koji krug dužnosnika je obuhvaćen ovom zabranom i u kojoj mejri mediji vode računa o tome. Naša primjedba za postojeće zakonsko rješenje u Zakonu o elektroničkim medijima se odnosila na to što će veoma širok krug osoba i eminentnih članova političkih stranaka i dalje moći biti nesmetano u kampanji, a tu su prije svega ministri u Vladi koji bez ikakvog problema mogu raditi promotivne aktivnosti i o njima mediji mogu izvještavati.

► **Izvještavanje je, navodite u izvještaju, obilježeno pristrasnošću u korist vladajućih stranaka ostrašćenosti i manipuliranjem informacijama. Kako je zakonski riješeno, pogotovu kada su u pitanju privatni mediji? Treba li se prihvatiti da postoje mediji koji su naklonjeni jednoj ili drugoj političkoj opciji pa su u tom smislu pristrasni?**

Svakako je da kažem suvremena tekovina demokratskih društava da postoje privatni mediji koji su naklonjeni nekim političkim opcijama. Međutim, mi ovdje govorimo o privatnim medijima koji sustavno i organizirano u duljem razdoblju provode negativnu kampanju punu govora mržnje i kršenja svih etičkih i zakonskih normi protiv političkih protivnika. To je ono što je problematično, a ne postoji dovoljno efikasan zakonski mehanizam niti utvrđena odgovornost nadležnih tijela, u ovom slučaju REM-a, da takve pojave sankcionira. To tijelo može pokrenuti neki postupak i utvrditi odgovornost emitera, međutim izostaju pravovremene i jasne sankcije i ono što je dodatno problematično je što REM, iako postoji zakonski rok, ne obavlja podnositelje prijave što se dogodilo s prijavama, jesu li one uzete u razmatranje ili su odbačene. Nemamo informaciju o ishodu prijave, a rokovi za odlučivanje kada govorimo o REM-u u praksi ne znače mnogo.

► **Govorite u izvještaju o slučajevima nasilja i incidenata. O čemu se radi? Tko na to treba reagirati kada se dogodi – osoba koja je napadnuta ili tko?**

Svakako da ono što treba uraditi je da policija prikupi informacije od svih aktera samog događaja, o tome napravi službenu bilješku i to proslijedi tužitelju koji bi onda ispitao ima li nekog kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti ili ne. Mi nemamo informacije da se to događalo. Mi kao promatrači vidimo to kao sprječavanje političkog djelovanja drugih političkih organizacija. Za to nema nekih posebno propisanih mjera kao ni za humanitarne aktiv-

nosti koje nisu u popisu djelovanja političke stranke, a znamo da bi to trebao biti prekršaj po zakonu o financiranju političkih aktivnosti. Kod nas to na žalost državna tijela ne procesuiraju na taj način, a stranke se dobro snalaze jer kada se dijele darovi npr. bijela tehnika i slično, u izjašnjavanju povodom prijave, koje se podnose Agenciji za sprječavanje korupcije stranka uvijek kaže da to nije financirano stranačkim novcem već dobrovoljnim priložima samih aktivista.

► **Znači li to, budući se ovo ponavlja iz izbora u izbore, da se to naprosto ne može spriječiti?**

Ne može se spriječiti bez usavršavanja zakonskog okvira i odlučnijeg regiranja nadležnih institucija, a rekao bih da je i osjetljivost javnosti i pritisak javnosti tu veoma važan. Mi, kao javnost, kao društvo moramo prepoznati pojave o kojima govorimo kao lošim, negativnim u društvu i reagirati.

► **U tom kontekstu kakvu ulogu ima CRTA koja od 2016. ima promatračku misiju izbora?**

Mi svakako kroz promatranje izbora nastojimo pridonijeti i usavršavanju zakonskog okvira u smislu da poslije svakih izbora izlazimo s preporukama za unaprjeđenje pravne regulative izbora, ali istovremeno provodimo i edukaciju birača o tome što je u izbornom procesu dozvoljeno a što nije, i naravno upućujemo prijave državnim tijelima kako bismo vidjeli način na koji oni to rješavaju po pojedinim slučajevima. Veoma je važno raditi s državnim tijelima između izbornih procesa. U Srbiji se, na žalost, o problemima u izbornom procesu priča samo kada su izbori, a u razdoblju između izbornih ciklusa nema neke volje za razgovore o tome što bi moglo biti bolje. A ako želimo izmijenjenu praksu državnih tijela i institucija i bolji i kvalitetniji zakonski proces, izborne reforme moraju trajati i između izbornih ciklusa. Mi, na žalost, to nemamo ni u jednom segmentu.

► **Često se govori o pritiscima na ljude uposlene u javnom sektoru? Kako se to može razriješiti? Je li tu bilo nekih presuda?**

Ne, nije. CRTA jeste prikupljala svjedočanstva o slučajevima pritiska na birače od kojih su mnogi povezani sa zaposlenima u javnom sektoru i njihovim radnopravnim statusom, jer se najčešće prijetnje odnose na to. Ukoliko se ne pristane na rad za interes i korist stranke, onda će uslijediti neka odmazda u smislu lošijeg položaja na poslu, smanjenja plaće, premještanja na drugo radno mjesto

ili nekog gubitka prava iz radnog odnosa. Ljudi nerado govore o tome i boje se da ih institucije ne mogu zaštititi. Zbog toga su svjedočanstva koja dobijamo anonimna i jako mali broj ljudi stupa u neke formalno-pravne radnje u smislu osporavanja odluka državnih tijela koja su politički motivirana. Imamo svijetle primjere ljudi koji su odbili povinovati se stranačkoj komandi i koji su zbog toga dobili nezakonite otkaze. Ti ljudi su pokrenuli postupke pred nadležnim sudovima i u tim postupcima na kraju pobijedili. Odnosno, dobili odštetu za nezakoniti otkaz. Jedino što je problematično u tim postupcima je što zaista dugo traju. Mogu trajati više godina i iscrpljujući su za same građane, jer se na ročištima pojavljuje i druga strana koja izvodi obranu, suočavanje, pripisivanje ponovo nekog političkog konteksta. Jednostavno, sam postupak je iscrpljujući za građane koji ga pokreću.

Predstavljanje liste Za budućnost i razvoj – Koalicija za mir i toleranciju

Uključiti manjinske politike u politiku cijele zemlje

»Nije česta situacija da se trinaest različitih ljudi objedini oko bilo čega u našoj Srbiji i zbog toga je ovo jedan važan korak. Važan je za nacionalne zajednice, jer ako se mi možemo razumjeti koji smo porijeklom s različitih geografskih područja, onda se sigurno možemo razumjeti i s većinskom zajednicom. To do sada nije bilo moguće i mi ne predstavljamo ni poziciju ni oporbu, nitko za nas nije skupljao potpise, mi smo razgovarali i s jednim i s drugim ali, na žalost, za sada ne vidimo pomake i nešto što bi uključilo manjinske politike kao integrativni dio politike cijele zemlje. To nije obeshrabrujuće, jer uvijek su počeci teški i mi ćemo nastaviti u ovom sastavu trinaest organizacija i najmanje još pet-šest-sedam pa možda stignemo i do broja 27, koliko imamo nacionalnih zajednica. U ovom momentu svaki peti građanin Srbije nije pripadnik većinske zajednice i stoga mislimo da možemo samo pomoći. Ovo nikome ništa ne odmaže, a i sva naša iskustva i kontakti s matičnim državama mogu biti samo od koristi. U tom smislu lista broj 10 se nada dobrom rezultatu«, rekao je prof. dr. sc. **Tomislav Stantić**, zamjenik predsjednika Demokratske zajednice Hrvata, na predstavljanju liste broj 10 u Subotici, koja je održana 2. prosinca, koja povezuje šest stranaka i sedam pokreta i udruga nacionalnih manjina. Lista nosi naziv Za budućnost i razvoj – Koalicija za mir i toleranciju.

Nositelj liste i prvi na njoj, narodni zastupnik u Narodnoj skupštini **Jahja Fehratović** je rekao kako žele rušiti zidove među nacionalnim zajednicama i graditi mostove i biti što vidljiviji kao nacionalne zajednice. Pozvao je sve birače da glasaju za njihovu listu broj 10 na parlamentarnim izborima »za ljude koji su dokazani kao borci za nacionalna prava, manjinska prava, građanske vrijednosti,

za ljude koji su njihovi autentični pripadnici, da glasaju za sebe«.

Najavio je nastavak suradnje ovih stranaka i nakon izbora, bez obzira na rezultat.

Na listi je na petom mjestu predstavnica DZH-a **Gordana Sarić Lukendić**, a na šestom mjestu Tomislav Stantić.

Na skupu su govorili i predstavnici drugih stranaka. Ovu listu čine Bošnjačka građanska stranka, Stranka Crnogoraca, Vlaška narodna stranka, Građanski savez Mađara, Demokratska zajednica Hrvata, Građanska stranka Grka Srbije, Vojvođanski pokret, Tolerancija Srbije, Savez Jugoslovena, Unija ženske romske mreže i neromske mreže Srbije i Unija banatskih Rumunja.

J. D.

Misija Europskog parlamenta na izborima u Srbiji

Delegaciju europarlamentaraca koji će pratiti izbore čine **Viola fon Kramon**, zastupnica *zelenih* i izjaviteljica za Kosovo EP, **Vladimir Bilčik**, zastupnik Europske narodne partije i izjavitelj za Srbiju EP, **Klemen Grošelj** i **Javijer Nart** iz grupe »Obnovimo Europu«, kao i **Andreas Schider**, zastupnik grupe socijalista i demokrata. Promatrači iz EP-a bit će dio misije OEES-a za promatranje izbora.

Europski parlament je prošle godine prvi puta imao delegaciju koja je pratila izbore u Srbiji, koja je bila dio misije OEES-a.

Globalna Hrvatska obilježila pet godina emitiranja

Najgledanija emisija za iseljeništvo

Emisija *Globalna Hrvatska* Hrvatske radiotelevizije (HRT) koja prati sve događaje važne za Hrvate izvan Hrvatske u studenome je obilježila pet godina emitiranja.

Od pokretanja 2018. godine prikazano je 250 emisija, a zahvaljujući velikom interesu iseljeničva *Globalna Hrvatska* danas je najgledanija emisija za iseljeništvo u hrvatskome medijskom prostoru. Emitira se bez prekida i etablirala se kao važan izvor informacija o životu hrvatskih zajednica u svijetu.

Otvora teme bitne za povratnike, poput stjecanja hrvatskoga državljanstva, korisnih informacija vezanih za prikupljanje dokumenata prije dolaska i po dolasku u Domovinu, mogućnosti gospodarskih ulaganja u Hrvatsku, pitanja dvostrukoga oporezivanja, mirovina stečenih u inozemstvu i slično.

Reporteri emisije stalno su na terenu, a posebna vrijednost su javljanja dopisnika iz inozemstva. Naziv »globalna« emisija opravdava reportažama sa svih strana svijeta, od Australije, Kanade, Sjeverne i Južne Amerike, Zapadne Europe pa do bližeg susjedstva.

Ekipo emisije čine urednik projekta **Ivo Kujundžić**, urednice **Dijana Čović** i **Majda Ivković** koja je i voditeljica zajedno sa suradnicom **Doris Vučković**. Novinari su **Ivana Perkovic**, **Damir Ljubičić**, **Ivan Milun**, **Matija Jerković** iz Argentine, **Josip Stantić** iz Srbije, **Branka Slavica** iz SAD-a, **Jasna Paro** iz Bruxellesa, **Dean Đukić** iz Njemačke, a za emisiju priloge rade i svi regionalni centri HRT-a. Redatelj emisije je **Marijan Knežević**, a producentica **Mirela Vučko**.

Emisija se realizira u sklopu Odjela Program za Hrvate izvan Hrvatske na čijem je čelu Ivo Kujundžić. »Emisija redovito nailazi na odlične reakcije Hrvata izvan Hrvatske, što je ove godine posebno bilo istaknuto na velikim skupovima, poput primjerice onog u glavnome gradu Urugvaja Montevideu gdje je u studenom održan 7. Susret hrvatske dijasporu Južne Amerike te na sjednici Vladinog Savjeta za Hrvate izvan Hrvatske koja je u lipnju održana u Cavtatu«, rekao je Kujundžić.

Urednica Dijana Čović dodaje kako je izazov uređivati 40-minutni vanjskopolitički magazin poput *Globalne Hrvatske*.

»Pokušavamo biti aktualni, informativni, u prvom redu profesionalni, ali ne bježimo ni od toplih ljudskih priča i male doze nostalgije«, rekla je.

Ističe kako su, pored gledateljstva u Hrvatskoj, ciljana publika emisije i oko četiri milijuna Hrvata koji žive u ino-

zemstvu, a rade i na tome da *Globalna Hrvatska* bude što više gledana na svim kontinentima i u svim zemljama gdje žive naši ljudi.

»Ono što nas osobito raduje jest da nam se javlja sve više mladih koji su donijeli neku novu energiju. Radna atmosfera je odlična. Spoj iskustva i mladosti već daje rezultat«, rekla je Čović.

Doris Vučković rekla je kako je emisija važna za Hrvate jer im služi i kao forum njihove komunikacije, razmjene ideja i projekata.

»Medijski smo centar njihovog međusobnog povezivanja«, istaknula je.

Jedna od važnih tema emisije je povratak u domovinu, o čemu urednica i voditeljica Majda Ivković kaže kako u posljednje vrijeme pažljivo prati kretanja mladih ljudi hrvatskog podrijetla iz Južne Amerike.

»Oni često za život biraju Hrvatsku, zemlju svojih dalekih predaka. Voljela bih da se taj trend nastavi. Svima njima jedna ovakva emisija, poput *Globalne Hrvatske*, beskraino puno znači. Najviše se vesele kada ima dođe ekipa Hrvatske radiotelevizije. Donesemo im dašak domovine, zvuk dragog im jezika«, rekla je.

Globalna Hrvatska emitira se četvrtkom u 18.05 na HTV 2, a repriza je subotom u 17.10 na HTV 4. Pored toga, redovito se emitira i na Međunarodnom televizijskom kanalu HRT Int.

Ekipo *Globalne Hrvatske* odlično surađuje s hrvatskim redakcijama Austrijske televizije, Mađarske televizije i Radio-televizije Vojvodine, a pri kraju su pregovori da se u 2024. godini *Globalna Hrvatska* reemitira na Makedonskoj televiziji čiji je Četvrti program namijenjen manjinama, pa tako i Hrvatima koji nemaju emisiju na materinskom jeziku. To će se realizirati temeljem Sporazuma o suradnji HRT-a i MRT-a koji je prošle godine potpisan u Skoplju.

HRT (Komunikacije)

Srebrna povelja za tavankutski Gubec

Povelju dodjeljuje Hrvatska udruga za turizam i ruralni razvoj Klub članova Selo, a Gubec je za nagradu predložio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta dobilo je Srebrnu povelju *Suncokret ruralnog turizma Hrvatske* u kategoriji ruralnih turističkih projekata. »Suncokret ruralnog turizma Hrvatske – Sunflower Award« projekt je u sklopu kojeg se jednom godišnje ocjenjuju i predstavljaju tradicijski sadržaji, čuva izvornost i povezuju sudionici ruralnoga turizma, a dodjeljuje se u osam kategorija – turistička seljačka gospodarstva, tradicijska domaćinstva, tradicijska gastronomija, vinski i craft turizam, aktivni turistički sadržaji u ruralnom prostoru, ruralno-turistički projekti te projekti koji imaju zaštićene i marketinške oznake.

Nagrade, povelje (zlatna, srebrna i brončana) i posebna priznanja *Suncokret ruralnog turizma Hrvatske* dodjeljuje Hrvatska udruga za turizam i ruralni razvoj Klub članova *Selo*, a *Gubec* je za nagradu predložio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Uručeno je 86 povelja i priznanja u konkurenciji od prijavljenih 197 kandidata iz 20 hrvatskih županija, osam kandidata iz Bosne i Hercegovine (od čega je nagrađeno troje) te jednog iz Srbije.

Suknović: Prepoznat trud

Hrvati izvan Hrvatske sudjeluju odnedavno u ovom natjecanju u suradnji sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Ovo je bilo prvi put da je nominiran i nagrađen i projekt Hrvata iz Srbije.

U ime HKPD-a *Matija Gubec* povelju je na svečanosti u Osijeku primio predsjednik **Ladislav Suknović**.

»Ovo je nagrada ne samo za našu udrugu nego i za sve naše dobavljače i suradnike vezano za turizam. Nagrada nam znači najviše u smislu motivacije za daljnji rad, ali i u smislu da je prepoznat naš dosadašnji trud i rad. Ruralnim turizmom se bavimo ne samo zbog razvoja naše udruge nego i cijele lokalne zajednice. Svečana dodjela nagrada *Suncokret ruralnog turizma Hrvatske* okupila je najznačajnije aktere u ruralnom turizmu, a za nas

je značila i veliku medijsku pozornost kao i promociju, upravo zbog toga jer je veliki broj naših gostiju iz Hrvatske«, kaže Ladislav Suknović.

Povećani interes

Manifestacija *Suncokret ruralnog turizma Hrvatske – Sunflower Award* održana je jedanaesti put, a prvi put u

Europska nagrada za *Vinatlon*

Generalna skupština Europske vinske rute *Iter Vitis* dodjeljuje istoimene nagrade, a jedna od jedanaest nagrada došla je i u Hrvatsku. *Vinatlon*, koji se održava u Zmajevcu (Općina Kneževi Vinogradi) proglašen je najboljom vinsko-turističkom manifestacijom – Best Wine Tourism Event. U Francuskoj su nagradu, u ime organizatora Udruge vinogradara Baranje Zmajevac i Općine Kneževi Vinogradi preuzeli Dijana Katica i **Robert Baćac**, a dodjela *Suncokreta* bila je prigoda da nagrada dođe do glavnih organizatora *Vinatlona*.

Osječko-baranjskoj županiji. Mjesto održavanja bio je novoizgrađeni Gospodarski centar OBŽ-a čiju je izgradnju sufinancirala Europska unija.

Predsjednica Hrvatske udruge za turizam i ruralni razvoj Klub članova **Selo Dijana Katica** rekla je da se nagrade prvi put dodjeljuju u Osječko-baranjskoj županiji jer je prošle godine iz te županije bilo najviše nagrađenih.

»Ove godine smo imali 197 kandidata iz cijele Hrvatske, u odnosu na 160 prošlogodišnjih prijava, te još 10 kandidata za posebnu nagradu, osobu koja promiče ruralni turizam **Eduard Kušen**. Imamo osam kategorija nagrada, a najviše prijava i kandidata je bilo u kategorijama aktivnih turističkih sadržaja i projektima. Povećani interes znači da su građani prepoznali ruralnu Hrvatsku kao turističku destinaciju«, kazala je Katica.

OBŽ – rastuća destinacija

Svečanosti su nazočili brojni dužnosnici, od ministara i dužnosnika ministarstava, župana, saborskih zastupnika, gradonačelnika i načelnika, predstavnika turističkih zajednica... Zamjenik župana koji obnaša dužnost župana **Mato Lukić** naglasio je kako Osječko-baranjska županija

bilježi izvrsne turističke rezultate u posljednjih nekoliko godina.

»Prošle godine smo u našu županiju donijeli šampionsku titulu *Velikog zlatnog suncokreta*, konkretnije u Općinu Kneževi Vinogradi koja je proglašena vinskom destinacijom godine, a također bilježimo izvrsne turističke rezultate u posljednjih nekoliko godina. Već sada imamo 13 posto više dolazaka i noćenja nego u cijeloj prošloj godini, čemu je zasigurno pridonio izvrstan rad i aktivnosti Županije, TZ OBŽ, ali i turističkih zajednica na našem području. Organizirano je mnoštvo različitih manifestacija, od kojih se ističe primjerice HeadOnEast, kao jedan zajednički nazivnik za niz turističkih događaja tijekom godine«, rekao je Lukić.

Potpredsjednik Vlade Hrvatske i ministar obrane **Ivan Anušić**, ujedno i izaslanik predsjednika Vlade **Andreja Plenkovića** istaknuo je kako je OBŽ uspjela postati kvalitetna kontinentalna turistička destinacija.

»Unatoč određenim poteškoćama, prije svega pandemije koronavirusa, brojke su i više nego odlične. Uz to, izgrađen je Gospodarski centar OBŽ, multifunkcionalni objekt kakvoga nema odavde do Zagreba, a koji pruža različite mogućnosti u organizaciji niza događanja. Zbog toga sa sigurnošću možemo reći da u Osječko-baranjskoj županiji imamo nekoliko velikih, kvalitetnih i jedinstvenih projekata u odnosu na ostatak Hrvatske«, rekao je Anušić.

Inače, šampionske titule *Veliki zlatni suncokret* dobili su sljedeći subjekti: u kategoriji vinski turizam to je vinarija *Boškinac* iz Novalje, u kategoriji Aktivni turistički projekti Nacionalni park Mljet, a u kategoriji ruralno-turistički projekti Centar za posjetitelje – Dvorac Janković iz Suhopolja.

Ove je godine prvi put dodijeljena nagrada dr. sc. **Eduard Kušen** kojom se odaje priznanje osobi koja je ostvarila izvanredne napore, trud i postignuća u razvoju i promociji ruralnog turizma, a osvojila ju je **Egle Katunar** iz Vrbnika.

D. B. P.

V. Međunarodni festival tamburaških društava Vojvodine

Prepoznatljivost tradicijskog zvuka

»Tambura ima svoju prošlost i svoju budućnost. Izučava se u osnovnim i srednjim muzičkim školama i nadam se da će zaživjeti u visokoškolskim institucijama, da izjednačimo ne samo tamburu nego i ostala narodna glazbala s glazbalima koja nam možda i ne pripadaju toliko na ovim prostorima«, kaže direktor Saveza muzičkih društava Vojvodine Dejan Trenkić

U okviru V. Međunarodnog festivala tamburaških društava Vojvodine, koji je 3. prosinca održan u Kulturnom centru *Brana Crnčević* u Rumi, predstavilo se šest tamburaških orkestara: Dječji subotički tamburaški orkestar iz Subotice, Tamburaški ansambl *Brač* iz Studenke iz Češke, Tamburaški orkestar *Tamburatorijs* iz Pančeva, Veliki tamburaški orkestar HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume i Gradski tamburaški orkestar *Branko Radičević*, također iz Rume. Svojim nastupima potvrdili su da tambura ima budućnost te da će se zahvaljujući entuzijazmu ljubitelja tamburaške glazbe nastaviti razvijati.

Za tamburu i lijepu djevojku svi se otimaju

Ruma je domaćin festivala tamburaških društava Vojvodine još od 1960. godine. Festival je tijekom proteklih godina mijenjao ime, datum održavanja, ali ono što nije mijenjao je kvaliteta vrhunskog tamburaškog zvuka. Potvrdio je to i prilikom otvaranja Festivala direktor Saveza tamburaških društava Vojvodine **Dejan Trenkić**.

»Budući da sam prvi put nastupio na ovom festivalu 1995. godine kao član tamburaškog orkestra Doma mladih iz Šida, za ovaj me festival vežu jako lijepo uspomena. S druge strane, to me obvezuje da i dalje budem dio ovog festivala, bez obzira na puno obveza koje imam. Prvenstveno iz poštovanja prema tamburaškom pokretu i poštovanja prema svim onim ljudima koji su nam ostavili u amanet njegovanje tambure kao dio ovoga podneblja, dio kulturnog identiteta, i srpskog i svih ostalih naroda, koji su uz pomoć tambura stoljećima dijelili i dobro i zlo«, istaknuo je Trenkić i dodao da je siguran da tambura ima budućnost.

»Tambura je dio identiteta i prepoznatljivosti. Kako za lijepu djevojku, tako se i za tamburu otimaju svi narodi koji žive na ovim prostorima. Tambura je nešto najbolje

što spaja sve narode koji žive u Panoniji. Tambura ima svoju prošlost i svoju budućnost. Izučava se u osnovnim i srednjim glazbenim školama i nadam se da će zaživjeti u visokoškolskim institucijama, da izjednačimo ne samo tamburu nego i ostala narodna glazbala s glazbalima koja nam možda i ne pripadaju toliko na ovim prostorima.

Naša tambura je nešto po čemu se možemo ponositi i prepoznati ne samo u Srbiji već i u svim zemljama bivše Jugoslavije, Europe i svijeta.«

Opstanak usprkos velikom izboru

Jedan od svojih prvih nastupa Subotički tamburaški orkestar imao je na festivalu u Rumi prije 47 godina. Ove godine predstavili su se najmlađi, dječji tamburaški orkestar koji je na festivalu u Rumi osvojio prvo mjesto.

»Danas je lijepo raditi s mladim tamburašima, ali moram reći da ih je veoma teško animirati da se odluče za tamburu, bez obzira što je u Subotici duga tradicija tamburaške glazbe i našeg orkestra. Danas postoji širok izbor sportova i izvannastavnih aktivnosti pa su se u moru tih ponuda našli i tambura i orkestar. Veoma je teško iz-

boriti se za mlade, ali mi i dalje imamo dječji orkestar i imamo djece koja idu i u Muzičku školu. Nadam se da će tambura ponovo doći u prvi plan i da će se odsjek tambure izučavati na muzičkim akademijama kao što je trenutno to slučaj u Kragujevcu», ističe dirigentica Subotičkog tamburaškog orkestra **Marijana Marki**.

»Rad tamburaških orkestara je zahtjevan, ali opstajemo trudeći se i radeći. Mladih tamburaša ima dovoljno, ali se trudimo povećati broj članova. Imamo školu tambure u Pančevu i Crepaji. I u jednoj i u drugoj školi ima polaznika od osnovne do srednje škole. Puno bi značilo da se tambura uči na glazbenim akademijama. Ove godine sekcija tambure je otvorena u Kragujevcu, gdje je primljen jedan student. Mislim da je trebalo prvo otvoriti tamburaški odsjek na Glazbenoj akademiji u Novom Sadu. Tamo ne postoji ni srednja škola za tamburu, iako je to grad najveće tamburaške kulture. Interes mladih tamburaša postoji i nadam se da će se stvoriti uvjeti za otvaranje odsjeka u više gradova. To je iznimno važno za našu kulturu i daljnji razvoj tamburaške skladbe«, navodi **Relja Kovački** iz Pančeva.

Dječji subotički tamburaški orkestar iz Subotice je prema ocjeni stručnog žirija imao najbolji nastup na ovogodišnjem festivalu u Rumi. Drugo mjesto osvojio je Gradski tamburaški orkestar **Branko Radičević** iz Rume, dok je brončana plaketa uručena HKPD-u **Matija Gubec** iz Rume. Peti Međunarodni festival tamburaških orkestara Vojvodine organizirali su Kulturni centar **Brana Crnčević** iz Rume i Savez tamburaških orkestara Vojvodine pod pokroviteljstvom Općine Ruma i Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

S. D.

Ljubiša Pavković, muzičar i dugogodišnji umjetnički rukovoditelj Narodnog orkestra Radiotelevizije Srbije, bio je jedan od članova stručnog žirija na festivalu.

»Otkako znam za sebe, volio sam tamburu. To je muzika koja mi miluje dušu. Tamburaška glazba je vrlo napredovala. To više nije glazba koja služi samo za raspoloženje. Tamburaši su ljudi koji imaju entuzijazma i koji gaje ljubav prema tamburi. Siguran sam da tambura ide uzlaznom linijom i da ona već sada može koncertno djelovati te da će biti veoma slušan i veoma popularan instrument u budućnosti.«

Slično mišljenje dijeli i dirigent Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a **Matija Gubec Dragutin Škrobot**.

»Novi, osvježeni repertoar pjesama bio je jedan od načina privlačenja mladih tamburaša. Međutim, i članovi orkestra su htjeli unijeti nešto novo. Mi nismo klasična muzička škola. Djeca koja pohađaju muzičku školu imaju bolju osnovu za nastavak daljnjeg školovanja. Mi radimo slično u školi tambure, ali na manjoj razini. Možda bismo mogli uvesti djecu u neki daljnji razvoj, ali to ovisi o njima, njihovim željama za daljnjim usavršavanjem.«

Tamburaški orkestar *Tamburatorijum* iz Pančeva trenutno ima oko 20 članova.

 Dječji tamburaški orkestar Subotičkog tamburaškog orkestra s Marijom Kovač

 Veliki tamburaški orkestar HKPD-a **Matija Gubec** iz Rume

Od *Miroljuba* do *Nazora*

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* obilježilo je Godišnjim koncertom 2. prosinca 87. obljetnicu postojanja. Na koncertu, koji je organizirala nova uprava Društva, predstavljen je rad svih sekcija, a velika dvorana Hrvatskog doma bila je prepuna. Na Godišnjem koncertu zahvalnice su uručene članovima pojedinih sekcija za doprinose u radu Društva.

Program u prepunoj dvorani

Društvo je osnovano 6. prosinca 1936. godine kao Hrvatsko kulturno društvo *Miroljub*. Za 87 godina mijenja se političke i društvene okolnosti, države, ukidao se hrvatski predznak, ali Društvo nije prestajalo raditi. Godišnji koncert bila je prva velika manifestacija koju je organizirala nova uprava Društva i predsjednik **Tomica Vuković** zahvalio je na početku svima koji su došli na Godišnji koncert, ističući da među njima ima i onih koji 10 godina nisu zakoračili u Hrvatski dom.

»Lijepo je vidjeti punu dvoranu, drago mi je da su se ljudi počeli vraćati. Sam program je prikaz onoga što mi danas jesmo. Ono što nas čeka poslije Godišnjeg koncerta je Prelo gdje se isto tako nadamo punoj dvorani«, kazao je Vuković.

Na početku programa obratio se i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**. Uz čestitku za 87. obljetnicu on je novom vodstvu poželio uspjeh u radu i da *Nazor* bude

ono što je bio tijekom svoje povijesti: mjesto okupljanja, sabiranja, stvaranja, i njegovanja onoga vrijednoga u multikulturalnom Somboru. On je podsjetio da se u Somboru rodio i da je član Društva najcitiraniji znanstvenik u Srbiji **Ivan Gutman**.

»Hvala Vam, gospodine Gutman, što svjedočite svoj identitet, te kako lojalan građanin pridonosi društvenom i političkom razvoju sredine u kojoj živite«, kazao je Žigmanov obraćajući se akademiku Gutmanu koji je bio na Godišnjem koncertu.

»Hrvati žele i dalje biti prepoznati kao konstruktivni čimbenik koji hoće, može i zna ovdje, gdje smo rođeni, doprinositi razvoju kulture i znanosti. U dogovoru s onima koji budu na vlasti inzistirat ćemo da, kao što srpska zajednica u Hrvatskoj ima mjesta u izvršnim tijelima na svima razinama, tako da imamo ubuduće i mi, i ovdje u Somboru i u drugim mjestima. Hrvati kao lojalni i sposobni građani to i zaslužuju«, kazao je Žigmanov.

Zahvalnice članovima

Jednopolosatni koncert počeo je nastupom pjevačkog zbora koji je prvi i počeo s radom nakon osnutka *Miroljuba*. Tada je imao 40 članova. Na žalost 1956. godine zbor je prestao s radom. Pjevačka sekcija ponovno je reaktivirana 2007. godine i od tada nastupa i Društvo predstavlja na manifestacijama u Srbiji i Hrvatskoj. Koncert je nastavljen nastupom dječjeg folklora, kome je to

bio prvi izlazak na pozornicu. *Nazor* ima i tamburašku sekciju, koja čuva desetljećima dugu tradiciju *Nazorovih* tamburaških orkestara. Okosnica svakog kulturno-umjetničkog društva je folklor, a u hrvatskoj udruzi u Somboru aktivna je mlađa veteranska grupa, koja se na godišnjem koncertu predstavila igrama iz Bačke i bunjevačkim parovnim igrama. Ove godine u *Nazoru* je najaktivnija bila dramska sekcija. Pripremili su novu predstavu. To je *Pokondirena tikva* **Jovana Sterije Popovića** u režiji i adaptaciji **Lee Jevtić**. Gostovali su ove godine u Hrvatskoj i okolnim mjestima, osvajali nagrade na festivalima, organizirali Međunarodni susret amaterskih dramskih društava.

Aktivna je bila i sportska sekcija, a šahovski turnir Memorijal *Franja i Pavle Matarić* najjači je šahovski turnir u Somboru. Veslači *Salašari somborski* najavili su novi odlazak na *Maraton lađa* na Neretvi gdje su više od desetljeća autentični predstavnici Hrvata iz Srbije.

Pri kraju koncerta za doprinos radu Društva nagrađeni su voditelj folklorne sekcije **Antonio Gromilović**, voditeljica pjevačkog zbora **Marina Kovač**, pročelnik i voditelj tamburačke sekcije **Emil Antunić**, te glumci **Dušan Esapović** i **Danilo Grbić**. Posebna zahvalnica, a na prijedlog folklorne sekcije, uručena je dugogodišnjoj garderoberki **Milosavi Šijačić**. Zahvalnicu je dobio i **Mirko Vlahović Jablan**, domaćin *Salašarima somborskim* na Neretvi.

»U *Nazoru* sam 18 godina i ova zahvalnica na neki način je i priznanje za sve to. Godinama sam bio sudionik Zimske škole folklor Hrvatske matice iseljenika, s mlađom veteranskom grupom postavio sam koreografije koje ste vidjeli i na Godišnjem koncertu«, kazao je Antonio Gromilović.

Gosti na *Nazorovom* koncertu bili su konzul savjetnik u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici **Zdravko Vincelj**, predsjednik Odbora za kulturu IO HNV-a **Denis Lipozenčić**, **Senka Davčik** u ime ZKVH-a, dužnosnici Grada Sombora, te predstavnici udruga i DSHV-a.

Generalni pokrovitelj Godišnjeg koncerta je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, a potporu su dali i HNV i *Bunjevačko kolo*.

H. R.

Večer ikavice u Stanišiću

Govor – poveznica među Hrvatima

»Ovom manifestacijom želimo pokazati da hrvatske subetničke skupine imaju nešto zajedničko, a to je ikavski govor«, kazao je predsjednik HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića Ivan Karan

Glazbeno-pjesnička Večer ikavice, 14. po redu, održana je 2. prosinca u Stanišiću. Večer je posvećena očuvanju materinjeg govora ikavice kojim govore hercegovački, dalmatinski, lički, bosanski, šokački i bunjevački Hrvati. Pjesme i poeziju na ikavici izveli su recitatori i etno skupine iz Hrvatske i Srbije, a ove godine prvi puta se na ovim Večerima čula i ikavica iz BiH.

»Ovom manifestacijom želimo pokazati da hrvatske subetničke skupine imaju nešto zajedničko, a to je ikavski govor. Povezuje nas jezik te tako Hrvati ovdje čine dio hrvatskog kulturnog prostora. Ikavski govor prisutan je u sva tri glavna hrvatska narječja – štokavskom, čakavskom, ali i kajkavskom, što niti profesori književnosti nisu znali«, kazao je predsjednik Hrvatskog kulturnog društva Vladimir Nazor **Ivan Karan**.

Izgubljena bosanska ikavica

Na početku programa ženska pjevačka skupina *Prelje* iz HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice izvela je tri bunjevačke pjesme, a recitatorica **Antonija Kujundžić** recitirala je stihove **Mirka Kopunovića** *Sjaji zlato zemlje naše*. Etno grupa *Sinovi Hercegovine* iz Širokog Brijega predstavila se gangama i pjevanjem uz gusle, a nakon toga **Ljiljana Bačlija** iz Subotice recitirala je jednu svoju pjesmu.

Otkako se organiziraju večeri ikavice, prvi puta se čula i bosanska ikavica kojom je do pred kraj 17. stoljeća govorilo dvije trećine stanovništva u Bosni.

»Od svih subetničkih skupina ikavica se najviše izgubila kod bosanskih Hrvata te se njome danas govori u nekim selima u okolici Bihaća te u okolici Jajca i Mrkonjić Grada,

Ivan Karan i Ana Jurišić

KUD Kamen Bukovica

KUD Srce Zagore

na području postojbine bosanskih kraljeva», rekla je **Marija Brtan** iz Osijeka, podrijetlom Šokica iz Bosanske krajine.

Ona je otpjevala pjesmu iz 16. stoljeća *Vila Bana zvala priko Vrana*. Kako je rekla, KUD *Prijatelji* iz Podmilačja njeguje svoje izvorne napjeve, bečarce i svatovce na bosanskoj ikavici, međutim, melodija ovih napjeva se razlikuje od onih koji se pjevaju u Slavoniji i Vojvodini. Također, udruga Hrvata iz Bosne u Osijeku *Prsten* pjeva izvorne narodne pjesme iz svih krajeva Bosne.

Ojkalice, orzalice, kantalice

Usljedio je blok dalmatinske ikavice. Članovi KUD-a *Kamen Bukovica* iz Benkovca prikazali su starinski način pjevanja – orzanje, najstariji zaštićeni napjev u Hrvatskoj, potom samačko pjevanje – kantalicu, a također i tradicionalna glazbala, dipile, gusle, svirale, dipile s mišinom (mjehom) i cintare (usna harmonika).

Program je završen također dalmatinskom ikavicom u izvedbi ženske pjevačke skupine KUD-a *Srce Zagore* iz Kaštela, koja je otpjevala nekoliko ojkalica i orzalica, a potom je njihova članica **Marija Tešija** recitirala svoju pjesmu.

Na kraju programa sudionicima su uručene zahvalnice i slike nastale na likovnim kolonijama **Ivan Gundić Čiso Dalmata**.

Pokretač i organizator *Večeri ikavice* Ivan Karan izrazio je nadu da će se bosanska ikavica i ubuduće čuti na ovim *Večerima*, i ponos što je tijekom 14 godina 37 od

40 udruga s hrvatskim predznakom u Srbiji sudjelovalo na ovoj manifestaciji, bilo kao sudionici ili uzvanici. On je otkrio i dio planova za narednu godinu:

»Imam ideju iduće godine u okviru programa napraviti dio koji bi se zvao *Zvuci Dinarida*, kada bi se otpjevala po jedna ganga iz Hercegovine, rera iz Cetinjske krajine i Sinja, ojkalica iz Dalmatinske zagore, orzalica i treskavica iz Ravnih kotara i Bukovice. Nadam se i da ćemo pronaći stručnjake i znalce koji će objasniti sličnosti i razlike u ovim inačicama starinskog pjevanja«.

Gosti na *Večeri ikavice* bili su konzul savjetnik Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Zdravko Vincelj**, ministar za ljudska i manjin-

ska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije u tehničkom mandatu i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, rukovoditeljica odjela za kulturu Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba **Lucija Starčević**, predstavnik Splitsko-dalmatinske županije i župana **Blaženka Bobana**, te Odbora za suradnju s Hrvatima izvan Hrvatske **Stipe Samar-**

Sinovi Hercegovine

džić, ravnatelj Kulturnog središta grada Sinja **Vitomir Perić**, predsjednica Hrvatske samouprave iz Kačmara u Mađarskoj **Teza Balažić**, kao i predstavnici političkih, nevladinih organizacija te hrvatskih, srpskih, mađarskih i crnogorskih kulturnih društava. Manifestaciju je podržao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Splitsko-dalmatinska županija.

Nela Skenderović

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata
raspisuje
nagradni natječaj
za učenike od 5. do 8. razreda osnovnih i srednjih škola

**SNIMI KRATKI FILM MOBITELOM
O NEMATERIJALNOJ KULTURNOJ BAŠTINI HRVATA U SRBIJI
I OSVOJI PAMETNI TELEFON**

Upoznajmo i očuvajmo našu nematerijalnu kulturnu baštinu!
Budite kreativni! Snimite kratki film u sredini u kojoj živite.

Natječaj traje od 7. 12. 2023. do 7. 4. 2024.

Teme:

Običaji/Obredi (sv. Nikola, Materice i Oci, Božić, Uskrs, kraljci u Rumi, prelo, Sv. Vicencije u Srijemu, mačkare, čuvari Božjeg groba, polivači, kraljice, Tijelovo, dužijanca, betlemaši, tradicijska svadba, životni običaji i dr.)

Glazba (tamburaši, sviranje gajdi, bećarac, specifično pjevanje i dr.)

Folklor (sve vrste hrvatskih narodnih plesova)

Umijeća i stari zanati (slamarstvo, šling, zlatovez, izrada papuča, izrada božićnjaka, izrada čamaca, tkanje, izrada korpi, izrada frizura, pokrivanje krova trskom, izrada klompi, izrada kožuha, molovanje kuća i dr.)

Nošnja – načini odijevanja, održavanje, šivenje i restauracija nošnje (svakodnevna, svečana, za posebne prigode)

Prehrana – priprema jela (tradicijska, svakodnevna, blagdanska)

Stare dječje igre (na njivi, u dvorištu, u kući, društvene, pojedinačne)

Upute za snimanje

Film može trajati 1 minutu (60 sekundi), može biti iz jednog ili više kadrova. Može se poslati neograničen broj filmova. Rezolucija snimke mora biti minimum 1080x1920 piksela ili 1920x1080 (snimka može biti vertikalna ili horizontalna). Format filma može biti H264 u .mpg .avi ili .mov formatu.

Snimanje filma mora se uraditi mobitelom, a za video montažu može se koristiti bilo koji desktop softver ili mobilna aplikacija (zbog jednostavnosti naša preporuka je da to budu CupCut ili VN video editor).

Upute o slanju filmova

Radovi se mogu dostaviti slanjem linka filma (wetransfer/google drive) na adresu: snimifilmkultura@gmail.com do **10. 4. 2024.** godine, uz naznaku (subject): „Kratki film“.

Uz rad je potrebno poslati i svoje podatke: ime i prezime, škola, odjeljenje, mjesto, e-mail adresa, telefonski broj. (ZKVVH će podatke o autorima čuvati sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka.)

Svaki rad mora sadržati potpisanu izjavu o autorstvu i pristanku na objavu rada bez naknade koja se može preuzeti na kraju članka. (Za maloljetne učenike izjavu potpisuje roditelj.) Ako se u filmu koristi muzika, ona mora biti autorska ili licencirana za taj film ili uz dostavljenju suglasnost autora.

Nagrade

Glavna nagrada: **MOBITEL**. Ostale nagrade: poklon vaučeri za kupovinu tehnike.

Nagrade će biti uručene na svečanosti obilježavanja 15. obljetnice rada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Najbolje video snimke bit će objavljene na web stranici ZKVVH-a i na društvenim mrežama.

Natječaj se realizira uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća i NIU *Hrvatska riječ*.

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVOĐANSKIH HRVATA

RASPISUJE

NAGRADNI NATJEČAJ

ZA UČENIKE OD 5. DO 8. RAZREDA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

SNIMI KRATKI FILM MOBITELOM

**O NEMATERIJALNOJ KULTURNOJ
BAŠTINI HRVATA U SRBIJI**

I OSVOJI PAMETNI TELEFON

TEME:

Običaji/Obredi (sv. Nikola, Materice i Oci, Božić, Uskrs, kraljci u Rum, , prelo, Sv. Vicencije u Srijemu, mačkare, čuvari Božjeg groba, polivači, kraljice, Tijelovo, dužijanča, betlemaši, tradicijska svadba, životni običaji i dr.,)

Glazba (tamburaši, sviranje gajdi, bečarac, specifično pjevanje i dr.)

Folklor (sve vrste hrvatskih narodnih plesova)

Umijeća i stari zanati (slamarstvo, šling, zlatovez, izrada papuča, izrada božićnjaka, izrada čamaca, tkanje, izrada korpi, izrada frizura, pokrivanje krova trskom, izrada klompi, izrada kožuha, molovanje kuća i dr.)

Nošnja - načini odijevanja, održavanje, šivenje i restauracija nošnje (svakodnevna, svečana, za posebne prigode)

Prehrana - priprema jela (tradicijska, svakodnevna, blagdanska)

Stare dječje igre (na njivi, u dvorištu, u kući, društvene, pojedinačne)

Natječaj traje od 7. 12. 2023. do 7. 4. 2024.

Osvoji vrijedne nagrade.

Glavna nagrada MOBITEL!

Upute o izradi i slanju filmova na www.zkvh.org.rs/aktualnosti/natjecaji
ili skeniraj QR kod.

Šokčićeva kolekcija starog tiska, Sudarević dao ostavku u sirotištu

2. prosinca 1946. – *Hrvatska riječ* piše da od 6. prosinca *Hrvatska riječ* izlazi jedanput tjedno na 8 stranica. Piše: »Svakako da je *Hrvatska riječ*, izlazeći kao dnevni list imala važnu ulogu u životu hrvatskog življa u ovim krajevima, pomažući naše narodne vlasti u njenim naporima obnove i izgradnje zemlje, a isto toliko i brzinu, točnim i pravilnim obavještenjima o svim privrednim i političkim problemima, naravno našeg lokalnog značenja. To je naročito ispunjavala u vrijeme, kada naša centralna štampa radi slabijih željezničkih veza nije mogla da stigne na vrijeme i stizala je na periferne krajeve naše zemlje sa znatnim zakašnjenjem. Medjutim saobraćajne prilike su se u ovim krajevima sredile, i naša centralna štampa stiže u Suboticu i ostale sjeverne krajeve istoga dana, kada se prodaje i u mjestu izlaženja«.

3. prosinca 1920. – *Zastava* donosi članak koji potpisuje **Branko Roler** iz Novog Sada. Članak naslovljen »Braća« *Slovaci i Bunjevci u službi protivnika i razorača naše Otadžbine* datiran je 29. rujna (u vrijeme predizbornih aktivnosti u Kraljevini SHS). »Mi braću Slovake i Bunjevce opominjemo da odustanu od podrivanja i razaranja naše srpske otadžbine na račun naših neprijatelja Mađara, Nijemaca i osvih ostalih otmičara, jer ako hoće nemire i nered, ako hoće još veću bijedu, nevolju i glad, ako hoće komunizam, poslat ćemo ih **Lavu Trockom** i **Beli Kunu** (ruskom i mađarskom komunisti)«.

4. prosinca 1952. – *Nedeljne informativne novine* pišu u članku pod naslovom *Subotica: kulturno blago o kome se malo zna* da je **Josip Šokčić**, javni radnik iz Subotice, uspio sačuvati 10 dvotjednika, 75 mjesečnika, 112 tjednika, 39 dnevnih listova i 10 drugih časopisa i novina te veliki broj fotografija istaknutih bunjevačkih i srpskih kulturnih i javnih pregalaca. Njegova zbirka predstavlja, nastavlja NIN, oko 90 posto primjeraka tiska koji je od druge polovice 19. stoljeća izlazio u Subotici. Šokčić je sačuvao i neke primjerke, koji Gradska knjižnica Subotica nema.

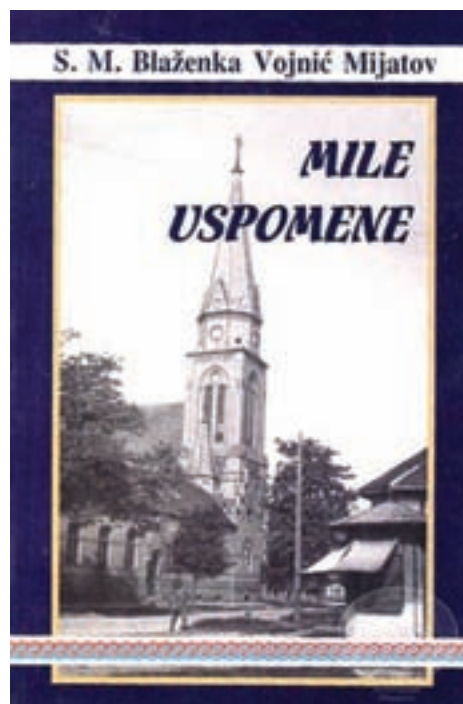
5. prosinca 1923. – *Nova pošta* piše o zbirci pjesama **Josipa Šokčića** (*Pesme*). Člankopisac-kritičar piše: »Mi smo jednom ovde napisali da Subotica nije grad pesnika. Prevarili smo se i to sada

ispravljamo. Imamo već dva pesnika. Pre kratkog vremena izašla je *Večna vatra* Laze Stipića, a evo sada i Josip Šokčić nas iznenadjuje svojim pesmama. I odmah da rečemo Šokčić je daleko nadmašio Stipića, nadmašio je dapače i Jarmeka, glasovitog karlovačkog pesnika. Stih mu teče, rima je bujna, ideje kolosalne. I čovek bi mogao redjati sve same superlative«.

6. prosinca 1957. – *Somborske novine* prenose pismo **Albe M. Kuntića**, odvjetnika iz Subotice. Kuntić obznajuje da kupuje »časopise, kalendare, knjige i drugo što se odnosi na podrijetlo i nacionalno-političku i kulturnu prošlost Bunjevaca i dalmatinskih Vlaha, kao i djela **Dositaja Obradovića** tiskana u Leipzigu«.

7. prosinca 1917. – *Bácskai Hírlap* piše da je **Vranje Sudarević** dao ostavku na položaj ravnatelja glavnog liječnika sirotišta u Subotici. Novine dodaju da nisu mogli pronaći Sudarevića u njegovom stanu i da o njegovoj ostavci ne mogu reći ništa detaljnije.

8. prosinca 2000. – *Subotičke novine* pišu da će u velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko*

kolo 9. prosinca biti predstavljena knjiga **Blaženke Vojnić Mijatov** *Mile uspomene*, koja je objavljena u izdanju Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**.

Božićni koncert u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* priređuje Božićni koncert koji će biti održan u subotu, 9. prosinca, u crkvi svetog Petra i Pavla u Monoštoru, s početkom u 19 sati. Na ovaj način, udruga u vrijeme blagdansčkog ozračja želi s publikom podijeliti radosne glazbene trenutke bogate pučke tradicije Hrvata Monoštora.

Koncert i izložba u Surčinu

SURČIN – U organizaciji Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina u nedjelju, 10. prosinca, bit će održan koncert klasične glazbe »13 gudača sa solistima«. Program će

biti održan u crkvi Presveto Trojstvo, s početkom u 18 sati.

Istoga dana prije podne, u 10 sati, bit će otvorena Božićna izložba radova članica *Fischerove* Kreativne sekcije. Ovim počinje program *Božić u Surčinu* koji će trajati do sredine siječnja, a podrazumijeva prikaz božićnih običaja – božićne trpeze, godišnji susret srijemskih betlemaša i Božićni koncert.

Izložba božićnjaka u Subotici

SUBOTICA – Etnološki odjel *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* priređuje 27. Izložbu božićnjaka koja

će biti postavljena u predvorju Gradske kuće u Subotici. Otvorenje izložbe je u ponedjeljak, 11. prosinca, u 19 sati.

Treći dio knjige Priča o fotografiji

SUBOTICA – Najnovija knjiga *Subotica – Priča o fotografiji III.* pisca i novinara **Dražena Prčića** bit će predstavljena u utorak, 12. prosinca, u Gradskom muzeju u Subotici, s početkom u 18 sati. U pitanju je treća knjiga koja putem fotografija priča povijest grada, a ovaj dio tematizira drugu polovicu 20. stoljeća. Zastupljeni su tekstovi o značajnim objektima, toponimima te ličnostima iz kulture, sporta i društvenog života. Uz autora, na promociji će govoriti ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica **Stevan Mačković** i arhivist **Dejan Mrkić**.

Humanitarni tamburaški koncert

SUBOTICA – Koncert humanitarnog karaktera pod nazivom »Muzikom protiv bolesti« bit će održan u srijedu, 13. prosinca, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19.30 sati. Cilj koncerta je da se prikupе novčana sredstva koja će pomoći liječenje dječaka **Lea Milića** iz Subotice. Nastupaju ansambli *Uspomena*, *Ruže*, *Tajna* i *Amanet*. Na ulazu u Veliku vijećnicu bit će postavljena kutija za humanitarnu pomoć.

Koncert pjesama Olivera Dragojevića

SUBOTICA – Poznati subotički vokalni solist **Marko Žigmanović** u suradnji s HKC-om *Bunjevačko kolo* priređuje koncert pod nazivom »Ostale su pisme Olivera Dragojevića«. Žigmanović će sa svojim bendom podsjetiti publiku na najveće hitove poznatog splitskog pjevača. Koncert će biti održan u petak, 22. prosinca, u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, s početkom u 20 sati. Ulaznice po cijeni od 500 dinara mogu se kupiti u *Bunjevačkom kolu* i u kafeu *Brokat*.

Započela nova sezona *Mreže čitanja*

U mreži odrastanja: izazovi i prepreke

U mreži odrastanja: izazovi i prepreke ovogodišnja je tema nove sezone projekta za poticanje čitanja i kreativnosti za srednje škole *Mreža čitanja* koji diljem Hrvatske pa i u Subotici organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara. Provedbu ovog hvalevrijednog projekta u subotičkim srednjim školama gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku, Gimnaziji *Svetozar Marković*, Politehničkoj školi i Medicinskoj srednjoj školi preuzelo je Hrvatsko nacionalno vijeće u suorganizaciji s NIU *Hrvatska riječ*. Do sada se prijavilo više od četrdeset srednjo-

Školska razina

Danas (petak, 8. prosinca) u podne započet će prva, školska razina nove sezone *Mreže čitanja*. Online testu znanja pod šifrom pristupit će par stotina srednjoškolaca iz cijele Hrvatske kao i četrdesetak prijavljenih subotičkih učenika iz Gimnazije *Svetozar Marković*, Politehničke škole i Medicinske srednje škole. Tijekom 40 minuta koliko traje test odgovarat će na 50 pitanja iz prve knjige s ovogodišnjeg popisa, *Hotel Wartburg* autora Zorana Žmirića. Svi oni koji točno odgovore na 60 % postavljenih pitanja steći će pravo sudjelovanja na narednoj, regionalnoj razini kada će biti pridodan i drugi naslov s popisa. Regionalna i nacionalna razina održavaju se iduće godine.

kolaca koji će u svoje slobodno vrijeme čitati ponuđene knjige: **Zoran Žmirić** – *Hotel Wartburg* (školska razina); **Marjane Satrapi** – *Perzepolis* (regionalna razina) i **Christiane F.** – *Mi djeca s kolodvora Zoo* (nacionalna razina).

Već po naslovima može se vidjeti kako se ove sezone organizatori natjecanja bave temom odrastanja, izazovnim životnim razdobljem u kojem se mladi susreću s brojnim izazovima i preprekama. Tako će se upoznati s književnim junacima koji će im pokazati na koji način su se oni nosili sa situacijama koje su ih snašle.

Inače, *Mreža čitanja* ove godine slavi svoj prvi jubilej, desetu obljetnicu, a subotički srednjoškolci u njemu sudjeluju već sedmu godinu. Od te prve do ove sedme godine interesiranje raste kao i broj sudionika iz Subotice. Je li u pitanju princip rada, dobro odabrane teme i knjige ili osobe koje s njima rade na poticanju čitanja, ili sve po malo, nije toliko ni važno kao činjenica da iako se stalno govori o tome kako današnji mladi malo čitaju, evo dokaza da može i drugačije.

Natjecanje se organizira u dva oblika: kategorija test znanja i multimedijски uradak.

Već danas, prvom, školskom razinom započinje ovogodišnja *Mreža čitanja*. Kao i do sada pratit ćemo ove mlade čitatelje ne samo tekstovima u tjedniku i *Kužišu* već i nagradama koje im *Hrvatska riječ* svake godine osigurava za njihov trud, rad i čitanje.

B. I.

VI. Hrvatska književna Panonija u Budimpešti

Najuspjelije izdanje do sada

Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske u Budimpešti je 30. studenoga i 1. prosinca održana VI. *Hrvatska književna Panonija* koja okuplja književnike, umjetnike, nastavnike i učenike iz Mađarske, Hrvatske, Srbije, Austrije i BiH.

Manifestaciju zajednički priređuju *Croatia nonprofit kft.* iz Budimpešte, Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski u suradnji sa Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, HOŠIG-om (Hrvatskim vrtićem, osnovnom školom i đачkim domom)

iz Budimpešte, Panonskim institutom iz Pinkovca i Srednjom strukovnom školom *Antuna Horvata* iz Đakova.

Ovogodišnji program bio je najbogatiji brojem sudionika i programskih sadržaja te je, prema ocjeni medija i publike, proglašen najuspjelijim izdanjem ove manifestacije koja okuplja hrvatske književnike, umjetnike, nastavnike i učenike iz pet panonskih zemalja.

Nakladništvo i čitanja

Program je otvoren izložbom fotoportreta hrvatskih književnika zagrebačkog fotografa **Miljenka Brezaka**. Na izložbi je predstavljeno 26 fotoportreta hrvatskih književnika i književnica. Izložbu je otvorio veleposlanik Hrvatske u Mađarskoj **Mladen Andrić**, ujedno i izaslanik ministricke kulture i medija Hrvatske **Nine Obuljen Koržinek**. Istaknuo je kako su Ministarstvo kulture i medija kao i Veleposlanstvo prepoznali važnost ovog događanja, koje pokazuje snagu hrvatske književnosti i umjetnosti.

Na okruglom stolu o stanju nakladništva, knjiga i časopisa u panonskom prostoru sudjelovali su **Timea Šakrin**, **Mirko Čurić**, **Stjepan Blažetin**, **Robert Hajsan** i **Milica Taradžija**. Pokazalo se kako je produkcija, unatoč svim poteškoćama, kvalitetna, brojna izdanjima, raznolika i pronalazi puteve do čitatelja.

Središnji dio programa prvoga dana pripao je predstavljanju znamenite mađarske pjesnikinje i performerice **Katalin Ladik** (Budimpešta, 1942.) koja se predstavila svojom fonetskom poezijom na hrvatskom i mađarskom jeziku, a o njenom radu je nadahnuto govorio **Goran Rem**.

U glazbenom dijelu programa **Sanja Hajduković** i **Kruno Štrk** (Đakovo) izveli su pjesmu **Adama Rajzla** *Neznanka iz vlaka* koju je uglazbio **Ane Janković**.

Potom su svoje književne tekstove budimpeštanskoj publici interpretirali **Stjepan Blažetin** (Pečuh), **Božica Brkan** (Zagreb), **Brankica Bošnjak** (Bizovac), **Mirko Čurić** (Đakovo), **Robert Hajsan** (Pinkovac), **Milan Kovač** (Budimpešta), **Jasna Horvat** (Osijek), **Nevena Baštovanović Mlinko** (Subotica), **Goran Rem** (Osijek), **Paula Rem** (Osijek) i **Joso Živković** (Orašje).

Program za učenike

Drugoga dana program se odvijao u Hrvatskoj gimnaziji u Budimpešti. U Školskoj knjižnici je održan književno-glazbeni i književno-edukativni program koji je vodio **Mirko Čurić**.

Predstavljena je nova slikovnica **Jasne Horvat** na temu starohrvatske mitologije *Perunika* (Naklada *Ljevak*, 2022). **Stjepan Blažetin** je čitao svoje pjesme na mađarskom i hrvatskom jeziku i govorio o prevodjenju vlastitih stihova, a **Paula Rem** je čitala priče iz svoje zbirke *Zlatna hrvatska mladež*. Nakon predstavljanja razgovaralo se s učenicima i nastavnicama škole, vidjelo se što i kako čitaju, na kojim jezicima te zaključilo kako ovakvi dragocjeni susreti pomažu približavanju hrvatske književnosti i hrvatskog jezika tamo gdje su njeni dionici udaljeni od matice i imaju manje informacija i susreta ovakve vrste.

Kraj programa pripao je učenicima đakovačke Srednje strukovne škole *Antuna Horvata* koji su s učenicima HOŠIG-a odradili kulinarske radionice i kuharsko natjecanje te prigodan kulturni program uz nastup tamburaša.

(DHK)

Voyage s Matošem

Prvi dan programa završio je multimedijalnim performansom *Voyage s Matošem* Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo* Subotica, koji su izveli **Zoltan Sič**, **Vedran Peić** i **Nevena Mlinko Baštovanović**, dok je glazbenu podlogu osigurala **Emina Tikvicki**.

Emisija na CMC televiziji

Glazbena priča promovira i bunjevačke Hrvate

Hrvatska televizijska emisija *Glazbena priča* prati i rad tamburaških ansambala iz Subotice. Urednica i voditeljica ove emisije **Đurđa Habel**, s dugogodišnjim iskustvom rada u medijima, odlična je poznavateljica tamburaške glazbe, pa tako i ovdašnjih tamburaša koji, kako napominje, često nastupaju u Hrvatskoj.

»Mi smo svi jedna velika obitelj, ta prijateljstva nisu od jučer. Tamburaši iz Vojvodine su često na festivalima u Hrvatskoj, osvajaju i nagrade. Lijepa pjesma i riječ trebaju se širiti, a mi trebamo promovirati pozitivno, čuvati našu tradiciju i običaje, prenijeti ih na nove generacije. Mislim da tu glazba može učiniti puno«, kaže Đurđa Habel.

Prošle su godine u Subotici snimili emisiju o profesorici **Miri Temunović** (u povodu 50 godina njezinog druženja s tamburom) kao i emisije o subotičkim ansamblima *Hajo*, *Biseri* i *Ruže*.

Nedavno je *Glazbena priča* bila ponovno u Subotici, a povod je bio svečani koncert ansambla *Hajo* povodom 35 godina njihova postojanja i rada.

»Usput smo snimili materijal za još nekoliko emisija. Bili smo u Tavankutu, gdje smo snimili emisiju o HKPD-u *Marija Gubec*, o tradiciji, običajima, nošnji, folkloru bunjevačkih Hrvata. Uradili smo i prilog o vokalnom solistu **Marku Križanoviću** i **Josipu Franciškoviću** iz ansambla *Biseri*. U Subotici bismo trebali ponovno biti 15. prosinca na velikoj svečanosti kada će nastupiti i folklorasi HKC-a *Bu-*

njevačko kolo. Želimo ljubaznost i dobrotu bunjevačkih Hrvata prenijeti gledateljima u Hrvatskoj i šire gdje smo gledani preko interneta. Ove emisije će biti emitirane u idućoj 2024. godine, termini će biti najavljeni preko društvenih stranica«, kaže Habel.

Emisija *Glazbena priča* emitira se petkom u 20.30 sati na CMC televiziji (www.cmc.com.hr) (kanal *Klape i tambure*) u live streamu s dvije reprize, subotom i ponedjeljkom u 15 sati. Reemitira se i na televizijama Zelina, A1 i Max TV. Snimatelj i montažer je **Boris Zeljak**.

D. B. P.

HKC Bunjevačko kolo iz Subotice

Obogaćen fond šokačke nošnje

HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice realizirao je projekt »Šokačko blago iz škrinja u bunjevačkim dolafima i širokoj sceni svijeta«. Putem ovog projekta Centar je obogatio svoj fundus sa šokačkim nošnjama te ujedno postojeći fond šokačke nošnje sačuvao od daljnjeg propadanja. Kako ističu u HKC-u, dio otkupljene nošnje folklorasi Centra su već počeli koristiti na nastupima, a osim na ovaj način nošnja će publici biti prikazivana i putem drugih programa poput izložaba (uživo ili online). Ovako realiziran projekt, kako dodaju, obuhvaća veliki broj korisnika.

Vrijednost projekta je 4.645 eura, a sredstva su osigurana u okviru 2. Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja finan-

cijske potpore za 2022. godinu koji je raspisao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

H. R.

Izložba božićnjaka u Tavankutu

Manifestacija onog što nam je u srcu

Izložba božićnjaka i božićnih ukrasa ukrašenih slamom članova HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta otvorena je u nedjelju, 3. prosinca, u tavankutoj Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame.

Figurice za božićnjake te božićni ukrasi od slame i oni ukrašeni njom nastali su na radionici 20. studenog koju su vodile članice slamarskog odjela **Gupca**.

Izložbu je otvorio župnik župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni vlč. **Dragan Muharem**.

»(...) Kruh naš svagdašnji. Simbol sigurnosti i dobrodošlice, simbol Krista i simbol Božića (...) Kruh je znak zajedništva. Kada ulazite u crkvu, kome se poklonite? Kruhu živomu koji se nalazi u svetohraništu (...) Kruh je nešto najosnovnije, toliko svakidašnje da ga gotovo ni ne primjećujemo. A tko nema kruha to znači da nema ni posla, ni krova nad glavom, da nam je život ugrožen. Zato molimo svaki dan u Očenašu – kruh naš svagdašnji daj nam danas. Bez kruha ne možemo zamisliti ni *Dužijancu* ni Božić. Gledajući ovaj kruh, ove božićnjake, kojega su spremile vrijedne ruke, iščitavamo zapravo cjelokupnu teologiju u malom. Sve što trebamo znati o Božiću, sve je tako jednostavno i dirljivo prikazano na samo jednom božićnjaku.

Razumije ga i dijete, i seljak, i intelektualac. Toliko jednostavno, a toliko dubine. Središte božićnjaka je Marija, odnosno Isus Kris i riječ koja je tijelom postala. Riječ koja je kasnije kruhom postala. A tu smo i mi na božićnjaku, sve ono što nam je najvrjednije – naša obitelj, naš život, naš *josag*, sve naše blago. Božićnjak je zgusnuta vjera Hrvata Bunjevca predstavljena u kruhu, katekizam vjere. Zato ovo nije samo izložba nego manifestacija onog što nam je u srcu. Ono što vjerujemo i što živimo. Zato ne bih ovaj događaj otvorio riječima koje se obično kažu – izložba je otvorena, nego baš obratno – otvorenost je izložena.»

Ovom su prigodom nastupili članovi dječjeg zbora *Isusovi anđeli* tavankutske župe Srce Isusovo, pod vodstvom kantorice **Elizabete Stojković**, te tamburaši koje vodi **Marko Grmić** i članovi zbora HKPD-a **Matija Gubec** pod ravnanjem **Emine Tikvicki**, a voditelj programa bio je član **Gupca Borna Dulić**.

Božićnjaci prikazani u Tavankutu moći će se pogledati i na izložbi božićnjaka Katoličkog društva **Ivan Antunović**, koja će biti otvorena 11. prosinca u Predvorju Gradske kuće, s početkom u 19 sati.

I. Petrekanić Sić

»Od srca djeci«

Adventski vašar u Žedniku organiziran je u subotu, 2. prosinca, u dvorištu župe sv. Marka evanđelista. Kao što mu i ime »Od srca djeci« kaže, vašar je organiziran s namjenom prikupljanja sredstava za dječje božićne paketiće.

Mještani su prodavali rukotvorine s tematikom Božića, a u ponudi je bilo i hrane i pića.

Organizator vašara je župa u suradnji s nekolicinom župljana među kojima je i **Marina Vincer**.

»Ovo nam je treći put da organiziramo adventski vašar u Žedniku i mještani su veoma zadovoljni što vidimo i po odazivu. Ljudima fali ovakvih sadržaja, gdje se mogu družiti, nešto prodati, kupiti, pojesti, pa pri tome i učiniti dobro djelo, tj. donirati novac za djecu«, rekla je Vincer.

Župnik **Franjo Ivanković** ovom prigodom blagoslovio je nedavno izgrađeni ljetnikovac u dvorištu župe zahvaljujući sredstvima dobivenim preko prekogranične suradnje Srbija – Hrvatska.

U planu je bilo i paljenje prve adventske svijeće, koje je zbog kiše odgođeno za sutradan.

Vašar su otvorila djeca pjevajući adventske pjesme, a na njihovu veliku radost posjetio ih je i sv. Nikola te nagradio darovima.

Foto: Katarina Vojnić Tunić
J. D. B.

Jubilej subotičkih franjevac

Povodom 300. obljetnice kako su franjevci dobili subotičku tvrđavu za crkvu i samostan bit će održan znatni skup u subotu, 9. prosinca, u kapeli Crne Gospe subotičkog samostana. Početak je u 19.30 sati.

U subotu Adventski humanitarni vašar u župi Marija Majka Crkve u Subotici

Subotička župa Marija Majka Crkve organizira III. Adventski humanitarni vašar u subotu, 9. prosinca, s početkom u 17 sati u dvorištu župe. Na štandovima će se moći kupiti rukotvorine, kolači, palačinke, kobasice, topla čokolada, kuhano vino i zamedljana rakija.

Humanitarni adventski vašar u Vajskoj

Humanitarni adventski vašar, četvrti po redu, bit će održan u župi sv. Jurja u Vajskoj, u nedjelju, 10. prosinca. U 16 sati će u crkvi djeca pjevati adventske pjesme, a od 16 i 30 će se u dvorištu crkve moći kupiti pečene kobasice, kuhano vino, palačinke, krafne, razni ukrasi..

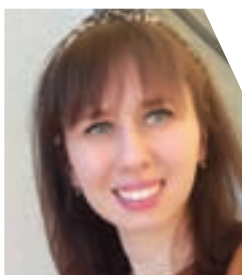
U susret blagdanima

8. prosinca – Bezgrješno začecje Blažene Djevice Marije
10. prosinca – 2. nedjelja došašća, Gospa Loretska
13. prosinca – Lucija, Jasna, Svjetlana

Sjećanje

Dipl. ing. Jelena Borković
nije više s nama četiri godine.
Obitelj Bačić

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Dok hodimo kroz došašće, Božja riječ nas nastavlja podsjećati na važnost pripravljenosti za drugi Kristov dolazak. Prvim Kristovim dolaskom ušli smo u posljednja vremena i nalazimo se u stalnom iščekivanju njegova povratka. Ukoliko to imamo na pameti, naša priprava za proslavu Božića neće biti ista kao kod onih koji o konačnom susretu s Gospodinom ne razmišljaju. Ako živimo sa sviješću da se bliži vrijeme njegovog ponovnog dolaska, ne možemo biti ravnodušni ili tek s ispraznom ovomazemaljskom radošću iščekivati Božić, veseleći se komercijaliziranom blagdanskim blještavilu. Vjerničko nas iščekivanje poziva da mi zasvijetlimo svjetlošću vjere u ovo vrijeme, da donosimo svjetlo Kristovo tamo gdje dolazimo.

Bog je strpljiv

Druge nedjelje došašća čitamo odlomak iz Druge Petrove poslanice, u kojem on govori o ponovnom Kristovom dolasku (usp. 2Pt 3,8-14). Mnogo je poruka koje Petar čitateljima želi istaknuti. Na početku kaže: »Jedno, ljubljani, ne smetnite s uma: jedan je dan kod Gospodina kao tisuću godina, a tisuću godina kao jedan dan. Ne kasni Gospodin ispuniti obećanje, kako ga neki sporim smatraju, nego je strpljiv prema vama jer neće da tko propadne, nego hoće da svi prispiju k obraćenju« (2Pt 3,8-9). Vrijeme je kategorija vezana za ovaj svijet. U Božjoj perspektivi vrijeme ne postoji, za njega dani i godine nemaju važnost kao nama na ovome svijetu. Stoga čovjek ne može ni na jedan način predvidjeti kada će Gospodin doći. Čovjek je oduvijek želio znati dan Kristova povratka. U prvim vremenima mislilo se da će to biti za vrijeme njihova života, da će oni koji su poznavali Krista vidjeti ga opet, međutim kako je vrijeme prolazilo, postalo im je jasno da tako neće biti. Nitko, pa ni Isus, ne zna kada će se taj dan ostva-

Iščekivanje

riti. Petar nam daje odgovor zašto Bog toliko odugovlači, zato što želi spasenje svih. On ostavlja vremena da se oni koji su se od njega odmetnuli ili mu nikada nisu ni prišli, obrate, promijene svoj život, prepoznaju u njemu jedinog Spasitelja. Jer Bogu je radost čovjekovo spasenje, a ne propast, zato ostavlja vremena ne bi li se svi okrenuli od svojih zlih puteva i živjeli pravedno.

Aktivno čekanje

Kršćanin treba dobro iskoristiti ovo vrijeme iščekivanja. To je vrijeme koje mu je ostavljeno za navještaj, jer to je zadatak koji je Krist ostavio svojim učenicima. Navještaj kršćanina je jedan od puteva kojim Bog dolazi do srдца onih kojima je potrebno obraćenje. Taj navještaj je za neke početak promjena koje Bog čeka prije nego ponovno među nas dođe. Zato ne smijemo olako shvatiti ovu zadaću nego joj se trebamo posvetiti. Znamo da ne naviještamo samo riječima nego još više djelima, cijelim svojim životom.

Iščekivanje je i za vjernika vrlo važno, jer ga je ono oduvijek pobuđivalo na svet život, budilo ga iz vjerske ravnodušnosti u koju zapadaju oni koji zaboravljaju da Gospodin ima ponovno doći. Vrijeme iščekivanja poziva vjernika na svetost života, štovanje Boga i služenje ljudima. Tako treba živjeti već sada, osobito zato što ne znamo časa Kristovog ponovnog dolaska. Jedan teolog je zapisao: »Naš život nije pusto čekanje da se preko povijesti napiše 'kraj'«. Mi čekamo, ali dok čekamo djelujemo, aktivno surađujemo s Bogom u otkupljivanju čovječanstva. Razdoblje u kojem živimo, razdoblje između dva Kristova dolaska, je vrijeme milosti koju moramo iskoristiti i ponuditi drugima. Jer kada se na svršetku vremena susretnemo s Gospodinom, vrednovat će nas po našim djelima i onome što smo za braću učinili.

»Muzej« obitelji Tikvicki, riznica priča koje se prenose srcem (II. dio)

Predmeti i njihove priče

»Naš cilj i poruka skupljanja svega ovoga je pokazati kako smo ovdje duboko ukorijenjeni, kako nismo list kojeg je vjetar slučajno donio na ovu stranu; tu su naši preci, mi smo ovdje stoljećima. Upravo smo tako i našu djecu odgojili: tradicionalno, da znaju tko su i što su, da čuvaju ovo dragocjeno obiteljsko naslijeđe, jer samo tako možemo opstati ovdje«, kaže Gabrijela Tikvicki

Budući da smo u prošlom broju tjednika započeli razgovor o kolekciji obitelji **Tikvicki**, u današnjem broju nastavljamo, ali s osvrtnom na priče koje su također dio ove postavke. Priče naravno ne možete vidjeti, ali ih možete doživjeti, s dubinom osjećanja koja potječu izravno iz srca obitelji Tikvicki.

Dragocjeno obiteljsko naslijeđe

U nastavku razgovora s **Gabrijelom Tikvicki** doznajemo kako je većina predmeta povezana s određenim pričama. Otkriva nam mnogo zanimljivih stvari, stare osobne iskaznice od majke i dide iz 1922. godine, pozivnice za svadbe iz 1921. godine, kao i mnoge druge.

»Imamo original bocu i tri čašice s kojom je moj dida **Stipan Jaramazović** isprobao majku Justiku. Običaj je bio da se odnese rakija, pa ako rakija ostane, cura pristaje, a ako se vrati, onda ništa od prosidbe. Ta boca je iz 1921. godine, a to znamo jer imamo pozivnicu za svatove Stipana Jaramazović i **Justike Prčić** iz te godine. Interesantno je to što većinom ljudi misle kako su pozivnice za svadbu tekovina modernog doba, ali kao što vidimo nisu. Isto tako postoje pozivnice i za njegove sestre koje su se udale 1931. i 1932.

godine. Ovu prostoriju smo napravili tako da smo na jednu stranu stavili slike moje obitelji Jaramazovića, od **Šokčića** nemamo jer slikanje je u to vrijeme bio privilegij malo imućnijih. Imam slike dide, njegovih sestara, imamo čak i sliku iz 1891. godine kada se pramajka **Đula** udavala. S druge strane su slike koje pripadaju **Grginoj** familiji, to su **Kujundžićevi Jordanovi** i njihova obitelj. Postoji slika koja mi je posebno draga i uvijek pričam priču o njoj, to je slika s mamine strane od Šokčićevih. Moja pramajka **Matija Šokčić**, koja je imala pet sinova i tri kćerke. Moj dida je bio najmlađi, a kada je bio beba sestra ga je izvrgnula iz kolijevke te je ozlijedio svoju ruku u laktu i nije se mogla savijati. Zbog toga, on nije bio pozvan u Prvi svjetski rat, a ostala četiri sina su pozvana. Trojica su ostala u ratu. Ima slika na kojoj dida-**stric Lozija**, koji se vratio iz Galicije, stoji pored groba gdje je sahranio brata. Slikan je pored križa gdje se vidi kako mu je brat postao samo jedan broj. Tri godine je putovao kući iz Galicije i donio je tu sliku sa sobom. Nakon par godina je umro zbog promrzlina koje je dobio u ratu. Donio je tako jednu poruku o besmislu rata. Zahvaljujući toj maloj kolijevci moj dida je preživio rat, a na kraju krajeva i mi postojimo upravo zbog te kolijevke. Ona je sačuvana i nalazi se ovdje kod nas u čistoj sobi. Svaka stvar ovdje ima neku poruku,

priču, povijest koju nosi sa sobom. Naš cilj i poruka skupljanja svega ovoga je pokazati kako smo ovdje duboko ukorijenjeni, kako nismo list kojeg je vjetar slučajno donio na ovu stranu; tu su naši preci, mi smo ovdje stoljećima. Upravo smo tako i našu djecu odgojili: tradicionalno, da znaju tko su i što su, da čuvaju ovo dragoceno obiteljsko naslijeđe, jer samo tako možemo opstati ovdje. Svi ti naši preci su preživjeli teška vremena i opstajali su ovdje. Kada to osvijestimo, nama onda nije ni toliko teško da ne možemo ostati ovdje i sve ovo sačuvati za generacije koje tek dolaze. Stvari koje smo skupili ovdje imaju vrijednost isključivo na ovim prostorima. Kada bismo ih odnijeli negdje drugdje, one ne bi imale smisla ni značaja», rekla je Gabrijela Tikvicki.

Vežanost za zemlju, Boga i tradiciju

Kako nam Gabrijela priča, njihove obitelji su zemljoradničke, bile su vezane za zemlju, a ta vežanost učvršćuje u čovjeku osjećaj kako sudbina ovisi od toga što će Bog dati, razvija se pouzdanje u Boga i time se stavlja obitelj na prvo mjesto.

»Svi smo mi stvorili karijere, akademski smo obrazovani, ali taj duh koji ovdje vidimo prenijet je na nas srcem naših predaka. Škola života se može naučiti samo u obitelji, ne na ulici, ne na internetu. Veličina tih starica, naših majka, mama i teta se krije u psihologiji života, jer zapravo Biblija je najveća psihološka knjiga koja propagira vrijednosti iz kojih sve ostale knjige crpe svoje mudrosti. One su to živjele, čitale, srcem su davale te mudrosti svojim potomcima. Nekada se odgoj prenosio srcem, jer su sve informacije bile tada zapisane u njemu. Prenosili su poruku koja je imala duboku vrijednost, jer su upravo na tim vrijednostima građene obitelji, tako se prenosilo zajedništvo. Ovdje vidimo kako su mnoge stvari postojale prije nas, a postojat će i poslije nas. Moramo buduće generacije odgojiti u tom duhu kako bi znale sačuvati ono što imamo. Imamo dosta molitvenika koje smo skupili iz naših obitelji, nekoliko detalja je mnogo interesantno, stranice zakinite, pohabane, svete sličice su stavljane kod nekih molitava, znači ti molitvenici su bili

intenzivno korišteni. Sve to govori o načinu života naših predaka, njihovom visokom pouzdanju u Božju pomoć; oni su živjeli za te molitve, danas molitvenici završe u vitrinama. Kako sam spominjala, cilj našeg tradicionalnog odgoja djece bio je povezivanje njih sa svojim korijenima. Moja kćerka **Marina**, koja je sada u Njemačkoj, napisala je 2006. godine pjesmu za bikovačku crkvu kada je bila obljetnica posvete naše crkve. Ona je tu pjesmu i otpjevala u crkvi, a u njoj opisuje svoju duboku povezanost s Bikovom, crkvom, ovom bikovačkom grudom na kojoj je odrasla», naglašava nam Gabrijela.

»Imamo ovdje još jedan detalj: moja mama je bila umjetnička duša, to sam od nje naslijedila. Kada je bila mlada, dosta je radila

vezova, sve dok se nije udala. Nakon toga došla su djeca pa se nije stigla baviti više time. Davala je sebe obitelji, jer su to vrijednosti koje se prenose generacijama. Dakle, imamo ovdje jednu češljariću koju je moja mama napravila kada je bila samo osam godina. Čuvamo je u čistoj sobi moje mame. Iako se moj tata praktično udao, njen otac joj je ipak kupio čistu sobu pošto je takav bio običaj. Ta češljarića je jedan pokazatelj kako je nekadašnje obrazovanje pripremalo djecu za život. Ona je završila četiri razreda osnovne škole, a danas je nezamislivo da dijete od osam godina tako nešto napravi, ta češljarića je izvezena i savršeno obrađena», sa žarom nam priča Gabrijela Tikvicki.

Za kraj, Gabrijela nam je otkrila kako ne žele pretvoriti svoju kolekciju u nešto komercijalno, jer, kako je rekla, svaki dan kada zaključa salaš zna da će je ujutru sačekati sve na svome mjestu, bez oštećenja. »Naša kolekcija je nekomercijalnog karaktera, ona služi za naše prijatelje, obitelj, djecu iz vrtića koja su dolazila i iz razreda naše unučadi, nije otvoreno za javnost. Ne planiramo ovo nikada pretvoriti u komercijalni muzej, jer tada to poprima neku drugu dimenziju. Zadovoljni smo što su sve ove stvari sačuvane od zaborava. Time se pokazuje koliko cijenimo svoje korijene, jer ne počinje život od nas nego je predodređen u našim precima. Jesu sada neka druga vremena, ali evo sada već i naša unučad znaju priču o svim ovim stvarima, tako ćemo osigurati opstanak svega», zaključuje Gabrijela.

Ivan Ušumović

Vuković (Čonoplja)

Prezime **Vuković** javlja se u Somboru i Subotici. Moguće je da je riječ o jednoj obitelji, koja se vremenom razgranala. U prvoj polovici 20. st. dvojica znamenitih hrvatskih političara iz Bačke nosili su prezime Vuković: **Josip Vuković Đido** i **Grga Vuković**. Obojica su bili članovi Hrvatske seljačke stranke, aktivni sudionici društvenog života u svojem sredinama, te narodni zastupnici 1935. – 1938. Uspomena na Đidu je živa, ali je Grga potpuno pao u zaborav.

Ukratko

Grga Vuković dijelio je sudbinu onih bunjevačkih intelektualaca, koji su bili oporbno raspoloženi. Bio je članosnivač *Bunjevačkog kola* (1921.) u Somboru. Međutim, nezadovoljan situacijom u društvu, osnovao je s grupom istomišljenika koncem 1936. HKUD *Mirosljub*, koji je već priložima svojih članova otkupio nove prostorije (Hrvatski dom) početkom 1937. godine. On je uložio najveću svotu novca za podizanje Doma. Tijekom Drugog svjetskog rata kolaborirao je s okupatorom. Pokrenuo je *Naše novine* 1943., koje su po riječima **Saše Rajevca** na simpoziju »Kultura i identitet Bunjevaca« 2017., objektivno izvještavale o situaciji na europskoj bojišnici. Zbog kolaboracije je 1944. otišao u emigraciju sa suprugom Anom. Sudjelovao je u radu hrvatskih društava u Njemačkoj. Bio je predsjednik Prosvjetnog dobrotvornog društva *Radić* u Münchenu od njegovog osnutka do svoje smrti.

Genealogija

Grga Vuković je potomak onih Vukovića koji su se preselili iz Sombora u Čonoplju još sredinom 18. st. Na temelju matičnih knjiga u Čonoplji moguće je djelomično rekonstruirati obiteljsko stablo G. Vukovića do njegovog pradjeda: **Marko Vuković** i **Marija Kuzman; Filip** i **Anastasija Probojčević** (vj. 4. XI. 1838.); **Marko Vuković** i **Terezija Bešlić** (vj. 5. XI. 1877.) G. Vuković se vjenčao 19. VIII. 1939. »bez ikakvih vanjskih svečanosti« s **Anom Raić**.

»Bunjevci neće plakati za Jugoslavijom«

Održao je govor na velikoj bunjevačkoj narodnoj skupštini u Subotici 2. VI. 1941. Na toj skupštini, koja je ponijela praktički bunjevačke glasove dane na Velikoj narodnoj skupštini 25. XI. 1918., sudjelovali su ugledni bunjevački prvaci Subotice i Sombora: **Mijo Mandić, Ladislav Lipozenčić, Miško Prčić, Marko Jurić** i drugi. Grga je između ostalog rekao: »Mogu reći, ali vi to sami znate,

da niti jedan jedini Bunjevac i Šokac neće roniti suze za pokojnom Jugoslavijom. Naprotiv, naše srce je ispunjeno radošću i veseljem, jer uništenjem Jugoslavije oslobodili smo se od patnji i problema, koje su nas pogađale, jer smo se usudili reći da smo Bunjevci i Šokci... Započnemo novi život puni poverenja i nade da će mađarski narod i dalje biti darežljiv, da nas neće smatrati drugorazrednim građanima kao što su nas smatrali u Jugoslaviji, nego da će nas smatrati braćom, koja žele svim silama sudjelovati u izgradnji ljepše budućnosti Mađarske. Mi Bunjevci i Šokci u bivšoj Jugoslaviji patili smo više nego bilo koji drugi narod«.

Narodni zastupnik

Grga Vuković ušao je u Mađarski sabor koncem 1942. Na saborskoj sjednici od 3. XII. 1942. održao je govor o Bunjercima i zatražio od vlasti da se prema njima pravedno ophode: »Pored Mađara ovdje moram u prvom redu spomenuti ulogu vojvođanskih Bunjevaca, koji su najvećim dijelom ostali vjerni mađarskoj državnoj ideologiji i svetostipanskoj ideji. Više puta su se borili rame uz rame s mađarskom braćom u teškim danima okupacije... Bunjevci su dali svoj udio u borbama protiv Turaka odmah poslije doseljavanja u mađarsku domovinu. Dokaže svoje vjernosti mađarskoj domovini naročito su dali 1848., kada je pobunjenička srpska vojska, u svojim nastojanjima da osnuje Vojvodinu, pozvala Bunjevce da se bore ruku pod ruku za uspostavljanje Vojvodine. Bunjevci se nisu odazvali na poziv srpskih pobunjenika, nego su se priključili mađarskoj domobranskoj vojsci koja se hrabro borila za domovinu 1848. /1849. Iz samog Sombora je 800 bunjevačkih mladića pod vodstvom odvjetnika Žuljevića (**Damjan Žuljević?** – primj. V. N.) prešlo u Suboticu i priključilo se tamošnjoj domobranskoj vojsci da ovim daju izraza svojoj vjernosti i odanosti«.

Božićno pjevački koncert

Pozivamo vas na pjevački koncert folklornog odjela HKPD "Matija Gubec" Tavankut, koji će se održati 09.12.2023. u crkvi "Presveto Srce Isusovo" u Donjem Tavankutu u 18,00 sati.
Gosti: Pjevačka skupina HKC "Bunjevačko kolo" Subotica - Prelje

Ulaz slobodan

Božićno folklorni koncert

Pozivamo vas na koncert folklornog odjela HKPD "Matija Gubec" Tavankut, koji će se održati 10.12.2023. u Domu kulture u Donjem Tavankutu u 18,00 sati.
Gosti: KUD "Diša Đurđević" Vreoci, Lazarevac R. Srbija i KUD "Baranjski šokci" Topolje R. Hrvatska

Ulaznica 250din

Održane radionice za djecu pripadnika nacionalnih manjina

»Knjižničari u razmjeni« u Subotici

Jeste li čuli za **Kruno i Zsolta**, knjižničare iz Belog Manastira? To su knjižničari Gradske knjižnice Beli Manastir (Hrvatska) koji svake godine (osim tijekom korone, a i tada su bili, doduše virtualno) posjećuju Suboticu u sklopu projekta »Knjižničari u razmjeni«. Tako je bilo i ove godine. U srijedu, 29. studenoga, u pratnji naše subotičke knjižničarke **Bernadice** (poznatije kao **Beca**) posjetili su učenike nižih odjela osnovnih škola **Matko Vuković** i **Ivan Milutinović**. Ali nisu oni bili sami u Subotici. Bilo je tu nekoliko knjižnika.

»Knjižničari u razmjeni« naziv je zajedničkog programa knjižnica iz Hrvatske, Mađarske i Srbije, odnosno iz hrvatske Gradske knjižnice Beli Manastir i Središnje knjižnice Mađara u Hrvatskoj, iz Mađarske: Županijske knjižnice **Katona József** iz Kecskeméta, Gradske knjižnice **Ady Endre** iz Baje i Gradske knjižnice **Mohácsi Jenő** iz Mohača te naše Gradske knjižnice Subotica. Cilj ovog programa, koji traje od 2007. godine, je razmjena iskustava i knjižničara iz ove tri države koji posjećuju i aktivno rade s djecom u mjestima u kojima žive pripadnici njihove manjinske zajednice. Tako su Kruno i Zsolt posjetili djecu koja nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, a njihove kolege iz Mađarske djecu iz mađarskih vrtića i škola.

A što su radili? Prije svega dobro se zabavili, ponešto naučili i pri tome razmišljali i razgovarali među sobom na hrvatskom jeziku, sve u cilju poboljšanja pismenosti i poticanju čitanja na materinskom jeziku kroz kreativne igre i asocijacije. Tako su subotički mališani skoro vidjeli (ili i nisu) najmanju knjigu iz Gradske knjižnice Beli Manastir, glazbenu knjigu o Djedu Božićnjaku, knjigu čokoladu i slično. Uspješno su riješili duhovite zagonetke, pitalice

i asocijacije o nekim knjigama te sastavili par pjesama. Vrijeme je tako brzo prošlo da su tražili još.

No, kako kažu, da bi netko mogao ponovno doći, mora prvo otići. Ali, to nije kraj nego samo nastavak druženja iz Belog Manastira u svibnju ove godine, a uslijedit će i novi susret početkom sljedeće godine u Mađarskoj. Lijepo za knjižničare, odlično za djecu. Uživanje za sve!

Zato kada te netko pita što radi knjižničar, sigurna sam da nećeš reći samo ono što većina kaže: posuđuje ljudima knjige. Knjižničari rade i mnogo više od toga, na radost i zadovoljstvo sviju nas.

B. I.

Uz potporu HNV-a

Sv. Nikola darivao djecu diljem Vojvodine

Hrvatsko nacionalno vijeće i ove je godine osiguralo sredstva i povodom blagdana Svetog Nikole, 6. prosinca, darovalo paketićima djecu. Darovano je preko 500 djece diljem Vojvodine. Darovima su obrađovani mališani u vrtićima *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser* u Subotici, vrtiću *Petar Pan* u Tavankutu, učenici od prvog do četvrtog razreda koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku (Subotica i okolica i Monoštor) ili izborni predmet Hr-

vatski jezik s elementima nacionalne kulture diljem Vojvodine (Mala Bosna, Đurđin, Sot, Sombor, Srijemska Mitrovica, Monoštor, Bereg, Bezdan, Sonta, Vajska, Plavna). Također, darovani su i učenici tambure u odjelima glazbenih škola u Monoštoru i Sonti, te djeca iz župa u Beškoj i Maradiku.

»Vjerujemo da je ovaj svetac uveselio djecu i učenike na današnji dan, a nadamo se da smo ovim malim znakom pažnje i mi tome pridonijeli. Pokušali smo financijski pomoći i nekim župama koje su bile u

potrebi i koje na ovaj način možda prvi put dodjeljuju poklone. Nadamo se da će ovako biti i sljedeće godine, kao i svake naredne«, kaže članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević**.

I. B.

Božićna radionica u Knjižnici

Na Dječjem odjelu Gradske knjižnice Subotica u subotu, 16. prosinca, s početkom u 10 sati, bit će održana božićna kreativna radionica. Sudjelovanje u radionici je besplatno, a gotov uradak se nosi doma. Broj mjesta je ograničen te rezervirajte svoje mjesto na vrijeme osobno na Dječjem odjelu ili putem telefona: 024/553-113.

Uronite u prazničnu čaroliju, pripremite se za ovaj najradosniji kršćanski blagdan i izradite lijepi božićni uradak koji će resiti vaš dom.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterrenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25 Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Otvoren XII. zimski vašar *Winterfest*

Na malom korzou u Subotici otvoren je XII. zimski vašar *Winterfest* koji već tradicionalno promovira bogatu gastronomsku ponudu grada i regije, domaću hranu, proizvode starih zanata, rukotvorine i suvenire. Tu su i tezge s mešnim proizvodima kao i štandovi s poslasticama.

Novogodišnji vašar, koji je otvoren svakog dana od 9 do 21 sat, okupio je blizu 60 izlagača iz cijele zemlje, a bit će otvoren do 8. siječnja 2024. godine.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 12. 12. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Dojam prije dojmova

Zagorje šareno

Gdje smo to bili

Bili smo smješteni u Tuheljskim Toplicama, pa je lako zaključiti da smo imali priliku uživati u toplicama. Posjetili smo muzej krapinskih neandertalaca, potom znamenitosti Klanjca i na kraju hodočastili u svetište Majke Božje Bistričke gdje nas je dočekaao i pozdravio rektor svetišta prečasni **Domagoj Matošević**. Naravno, kada imate okupljanje elektora, za očekivati je da su i radni sastanci, a mi smo svoj imali priliku održati u Poduzetničkom centru Krapinsko-zagorske županije.

Interpretacijski turizam Zagorja

Mislim da sam prvi put svjedočila ovakvom muzej-skom konceptu i ovakvom interpretativnom posjetu.

Prije nego što išta kažem, toplo preporučujem svima da posjete, i to što ranije, tijekom dana kako biste imali vremena obići okolicu muzeja, jer se uz muzej nalazi i arheološki park koji posjetiteljima omogućuje da dožive okolinu u kojoj su živjeli neandertalci. Park se sastoji od replika staništa i drugih elemenata iz srednjeg paleolitika. Zima nam je skratila dan pa nismo imali vremena za to, ali sigurno ću opet posjetiti neandertalce i nastaviti svoja otkrivanja.

Muzej se nalazi nedaleko od grada Krapine, u blizini nalazišta Hušnjakovo, gdje su pronađeni fosili neandertalca. Posvećen je proučavanju i prikazivanju života neandertalaca. Izložbe uključuju fosile, alate i druge artefakte pronađene na tom mjestu. Koncept cijele izložbe predstavljen je šetnjom kroz povijest planeta, gdje se saznaje kako je neandertalce otkrila i interpretirala znanost u 19. stoljeću, ali i što o njima znamo danas.

O grobu **Antuna Mihanovića**, galeriji **Antuna Augustinčića**, sarkofagu grofa **Erdödyja**, ali i o suradnji između Hrvatskog nacionalnog vijeća i Krapinsko-zagorske županije pričat ćemo drugi put. Nije bilo dovoljno mjesta za sve dojmova, kao što ni nama nije bilo dovoljno vremena za sve željene obilaske.

Gorana Koporan

Nova epizoda južnoameričkog serijala morat će pričekati, jer sam bila na prekrasnom putovanju i ne mogu se odvojiti od dojmova. Da se razumijemo: bitno je da se na početku ispričavam unutrašnjosti Hrvatske za njezino zanemarivanje. Iz nekog razloga, kad god poželim Hrvatsku, odem na more. Dobro, bilo je nekoliko izleta u Zagreb, Osijek i to je to iz *Lijepe naše* bez Jadrana.

Ali, krenimo otpočetka. Ne znam jesam li do sada spominjala da sam jedan od elektora petog saziva Hrvatskog narodnog vijeća u Republici Srbiji, te sam kao takva imala zadovoljstvo sudjelovati na skupu elektora koji je organiziran ovog puta u Zagorju. Odmah ću si dopustiti digresiju i priliku da naglasim koliko mi je nezgodno pisati o tome u ovoj kolumni. Ovo je više materijal za neku ozbiljniju reportažu, ali dok ne bude, nastaviti ću u svom stilu i opisati prirodu koju sam otkrila, upoznala i zavoljela.

Priču o prirodnim ljepotama Zagorja započela bih oduševljenjem ljudima, elektorima koje sam upoznala, i to govorim bez potrebe da se ikome posebno dodvoravam. Nikada nisam mogla zamisliti da ću putovati autobusom punim divnih, kvalitetnih, različitim po svim kriterijima, a opet tako sličnim ljudima. Tako veličanstveni u svojim funkcijama, pozivima i okolnostima života, a tako obični u svojoj pristupačnosti, da je to prava rijetkost. Zahvalna sam na prilici i svim okolnostima koje su mi se dogodile proteklog vikenda.

A sada Zagorje

Nema onoga tko nije otpjevao ili barem čuo pjesmu *Lepe ti je Zagorje zeleno*, a ja sam Zagorje upravo takvim zamišljala. Zeleno i zeleno. A bilo je šareno i šareno, jer jesen je učinila svoje. Ali to nije bilo sve od krajolika, snijeg koji je padao drugog dana posjeta pobrinuo se da dobijemo prave idilične zimske razglednice Zagorja.

Jesenski naslov za Hajduk

Dva kola prije kraja prvog dijela sezone 'bili' su nedodirljivi na vrhu

Već pomalo davne 2005. godine, koje se sa sjetom već gotovo punih 19 godina (uskoro će 2024.) prisjećaju svi navijači, *Hajduk* je slavio svoj posljednji naslov prvaka Hrvatske. A nešto malo prije, upravo u ovo prosinačko vrijeme 2004. godine, također je posljednji puta osvojio tzv. naslov jesenskog prvaka. Trebalo je puno godina i prvenstvenih sezona da konac prvog dijela sezone bude ponovno u znaku *majstora s mora*. Dva kola prije regularnog kraja ovogodišnjeg kalendarskog prvenstvenoga rasporeda, momčad predvođena nepobjedivim strategom **Mislavom Karoglanom** suvereno drži vrh tablice 1. HNL i na toj favoriziranoj poziciji će dočekati prvo proljetno kolo – 27. siječnja iduće godine.

Hajdučka jesen

Pobjedom protiv *Gorice* (3:0) momčad *Hajduka* je s 39 osvojenih bodova cementirala prvo mjesto na tablici ispred *Rijeke* (32 i susret manje) i *Dinama* (30 i dva susreta manje). U 17 odigranih prvenstvenih kola ostvareno je 13 pobjeda i zabilježena su četiri poraza (zanimljivo, *Hajduk* je jedina prvoligaška ekipa bez neodlučenog susreta). Navala lidera prvenstva nije nešto previše efikasna (24 postignuta pogotka), ali je zato obrana uvjerljivo najčvršći bedem 1. HNL sa samo 9 golova u svojoj mreži. Uz to, vrijedi zabilježiti i podatak kako je vratar **Ivan Lučić** u čak 11 susreta uspio sačuvati nedernutu mrežu. Sve navedene brojke jasno i zorno govore kako na Poljudu sada pušu neki drugi vjetrovi i da bi vrlo vjerojatno mogli donijeti toliko željeni naslov prvaka Hrvatske. Sezona 2023./24. promovirala je nekoliko igrača u bijeloj *hajdučkoj* majici i lijepa nogometna budućnost je zasigurno pred njima. Prije svih **Rokasa Pukštasa**, 19-godišnjeg Amerikanca litavskog podrijetla, koji je, uz naravno kapetana **Marka Livaju**, glavni kreator odličnih igara i pobjeda. Uz njih, u prvom počasnem redu je još, uz vratara Lučića i **Emir Sahiti**, koji je u ovoj polusezoni u potpunosti sazio kao nogometaš i svojim velikim zalaganjem (golovi i asistencije) pridonio općem uspjehu. Drugi ešalon, naravno ništa manje važan, čine pridošlice među kojima su prije svih stožerni obrambeni igrači **Zvonimir Šarlija**, **Filip Uremović**, **Niko Sigur** i **Mihael Žaper**, te »probuđeni« **Filip Krovinović** i u posljednjih nekoliko kola razigrani **Ismael Diallo** (Obala Bjelokosti). Konačno, u trećem kvalitativnom razredu su **Leon Dajaku**, **Ivan Dolček**, **Tino Blaž Lauš**, **Anthony Kalik**, **Filip Čuić** i drugi (osobito internacionalci **Odjidja Ofoe**, **Moufi**

Foto: HINA Mario STRMOTIĆ

i **Benrahou**) koji se u proljetnom dijelu tek trebaju pokazati i dokazati da zaslužuju svoje mjesto u bijeloj momčadi s Poljuda.

Derbi za kraj

Posljednji ovogodišnji prvenstveni susret *Hajduk* igra protiv svog najvećeg rivala i glavnog konkurenta u borbi za naslov – *Dinama*. Najveći derbi hrvatskog klupskog nogometa zakazan je za nedjelju, 17. prosinca (17.15) i igrat će se na Maksimiru. Ishod ovoga susreta mogao bi donijeti puno i jednoj i drugoj momčadi: *Hajduku* veliki bodovni bijeg, dok bi se *Dinamo* trijumfom ravnopravno vratio u šampionsku utrku.

D. P.

Livaja prvi strijelac jeseni

Iako nije toliko efikasan kao u proteklm sezonama, **Marko Livaja** je sa 7 pogodaka, uz **Miju Caktaša** (nekadašnji *hajdukovac*, a sada napadač *Osijeka*), najbolji strijelac prvog dijela prvenstva 2023./24. **Livaja** je u prednosti, jer ima i tri asistencije, a **Caktaš** samo jednu.

Momčad DSHV-a na malonogometnom turniru u Borovu

Momčad Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini sudjelovala je protekloga tjedna na malonogometnom turniru u Borovu. Organizator turnira bilo je Sport-

sko-rekreativno društvo Srba u Hrvatskoj u suradnji s Nogometnim klubom *Sloga* iz Borova i Općinom Borovo, uz podršku Srpskog narodnog vijeća i Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlada Hrvatske.

Momčad DSHV-a s trenerom **Ivanom Budinčevićem** bila je jedna od 12 koje su sudjelovale na turniru i osvojila je drugo mjesto.

Završen Božićni šahovski turnir

Josip Ivkić pobjednik je XIV. božićnog šahovskog turnira, koji je tijekom studenog i prosinca održan u Hrvatskom domu u Somboru. Drugo mjesto osvojio je **Ivan Ivančev**, a treći je **Dragan Delija**. Priznanja im je uručio novi predsjednik **Tomica Vuković**.

Na turniru je sudjelovalo 14 šahista članova HKUD-a *Vladimir Nazor*, a igralo se po švicarskom sistemu. Sudac je bio **Radomir Kovačić**.

Turnir je organizirala sportska sekcija čiji je pročelnik **Gašpar Matarić**.

POGLED S TRIBINA

Euro 2024.

Na ždrijebu u Hamburgu 2. prosinca Hrvatska je dobila, po imenima, najtežu skupinu na predstojećem Europskom nogometnom prvenstvu koje će od 14. lipnja do 14. srpnja 2024. godine biti održano u Njemačkoj. Voljom sretnog izbora izabranici **Zlatka Dalića** smješteni su u skupinu B i igrat će 15. lipnja u Berlinu (18 sati) protiv Španjolske (pobjednica Lige nacija), 19. lipnja slijedi susret s Albanijom u Hamburgu (15), a posljednji je duel 24. lipnja protiv Italije (aktualni prvak Europe) u Leipzigu (21). Čini se da nije moglo teže...

Ipak, pogledajmo istini u oči. Hrvatska je aktualna treća momčad svijeta i finalist Lige nacija i kao takva nema pravo na nikakve pritužbe u svezi svojih protivnika. Španjolska nam je redovita u gotovo svakom ždrijebu (bilo je

tako i na prošlom *Euru* – poraz u produžetcima 3:5 i 0:0 u finalu Lige nacija i poraz nakon slabijeg izvođenja penala 4:5), protiv Italije je Hrvatska jedna o rijetkih svjetskih reprezentacija koja ima pozitivan skor, dok je Albanija

potpuna nepoznanica i realno najslabija momčad ove skupine uz veliki oprez, jer je bila prva u svojoj kvalifikacijskoj skupini. Prema formatu natjecanja na ovom EP-u prolazak u osminu finala izborit će dvije prvoplasirane momčadi iz svake skupine, te četiri najbolje trećeplasirane, što objektivno otvara realnu mogućnost plasmana u nokaut fazu s jednom pobjedom i jednim remijem (4 boda). Ali, ostavimo kalkulacije do početka *Eura*. Izbornik mora okupiti najbolje što nogometna Hrvatska ima i pokazati kako se ne plaši niti jednog rivala, a ponajmanje

(na papiru) favoriziranih Španjolaca i Talijana. Možda je baš duel protiv Španjolske lijepa prilika za veliki revanš i puni start na *Euru* u Njemačkoj 2024.

D. P.

Umotvorine

- * Budi promjena koju želiš.
- * Neke stvari pustiš, pa ozdraviš.
- * Što se odgađa se ne događa.

Vicevi, šale...

Šljivovica je upisana na UNESCO-ovu listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa. Sad kad je popiješ, nisi pijan nego si pod zaštitom UNESCO-a.

- Gospođo, kazna za vrijeđanje službene osobe je 50 eura.
- Piši odmah 150 eura, još nisam gotova!
- Dragi, liječnik mi je rekao da mi treba more. Gdje ćeš me voditi?
- Vodit ću te kod drugog liječnika.

Mudrolije

- * Postoje dva načina širenja svjetlosti: biti svijeća ili ogledalo koje ju odražava.
- * Dobre prilike nikada nisu izgubljene; netko će se uvijek poslužiti onima koje ti propustiš.
- * Osjećati zahvalnost, a ne izraziti ju, isto je kao i zamotati poklon, a ne pokloniti ga.

Vremeplov – iz naše arhive

Izložba božićnjaka, 2011.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Mrvičar

U gluno vrime, kad je svit još bio rasut, nije bila šala sastavit ljude na okup. Salaši daleko jedan od drugog, atovi široki, pa kad snig okopne i marvu krene u atove dikojež čobana el govedara ne traži dok se sam ne javi do sniga el po snigu.

Tako nek svetoj i svitloj gospodi zatribaju ljudi – carski pandur se potpaše, konja zajaše i obija pragove od salaša do salaša: eto glasa ljudima. Panduru teško nije: carski kruv ide, dlanovi mu od posla ne bride, a kad je na putu ni torbu ne mora vuć, jel za svačijim astalom mista istisne.

Pošo pandur jedared da svit sakuplja na kuluk. Na poso zove, nje-mu do posla nije već mu je jedina briga di će se bolje naist i napit. Po divenicama i šunkama razaznaje salaše, po tikvi i bardaku vina računa domaćine.

Jedno podne doševaljo do dva salaša, koji su nikud bili sublizo. Na prvom se naužno, al onako da je proguto samo toliko koliko mu je stalo pod kožu, malo se protego i konja nije ni zajašio već se prišeto u drugi salaš.

Domaćina zna da pandur nije sušio zube ni na prvom salašu, al gost da je kaki – gost je. Dočekao pandura s nenačetom stražnjom šunketinom i s dvi-tri divenice, al onake ko prosjački štapovi.

– Imate fala, ja sam već prizalogajio kod komšije – pandur će se nem-tisat.

– Prizalogajio el nisi, moraš s nama. Mi smo malo ukasnili s užnom, a nije red da nam gost skršteni rukivi gleda u zube dok se mi častimo i mastim. – domaćina nudi, al ne samo ričima već sav onaj blagosov tura prid pandura.

– Pa, kad je već tako, ne marim: uzeću mrvicu na zub!

Tako pandur kaže, pa bricu vadi i od bilog somuna odjakari pupušku ko dičija glava, a sa šunke sriže komad ko dobra fratarska cokula, pa još sve to potpači s jednim »prosjačkim štapom«.

Ode mast u propast: mete pandur ko vijar. Domaćina se nije ni začudio, prid pandurom ni drobac nije osto. A još bricu ne ostavlja već pandurske brkove gladi, sklanja nausnice da bardak s vinom bolje mož poljubit.

Šta će domaćina kad mu je gost za astalom već guta na suvo, pa će opet:

– Ne daj se nudit, ako ti je po volji uzmi ko kod svoje kuće.

– Pa baš ne bi, al kad si me već nagovorio na prvu mrvicu, šta da lažem, osladila mi se. Uzeću još mrvicu i na drugi zub.

Za bricom palo po bila somuna ko otkos, pao i komad šunke da malo nije prokinio astal. Kad sve pada, to se mora i potpačit, pa pandur sad dvi velike divenice prida se.

Kad je domaćina i to vidio, najedared je očima počo požurivat svoju čeljad. Vidi čovik, tu će sve otić u propast, pa kad već propada, ko veli, da se malo omrse i oni koji su to stvorili.

Ukućani su se latili, al pandura niko ne stiže. Dok drugi nisu ni počeli, on već počistio sve ispid sebe. Pa opet povuc! vina iz bardaka. Nasiso se vina, al bricu nikako da sklapa već se nikud smijucka i jedared će:

– E, domaćino, ti si me baš namečio na ovaj blagosov. Ni na kraj pameti mi nije bilo da prikidam silni poso, al kad vidim kako slatko pucaju zaušnice tvojoj čeljadi, e moram uzet još jednu mrvicu i na treći zub.

Gost – nije gost, domaćina se sad već i ustravio i okuražio u jedan ma.

– Gost si čast i čest. Carski si čovik, dvared ti čast i čest, pa nek ti je moja kuća ko tvoja, moj astal ko tvoj, al ako ćeš i dalje užnat s nama, onda te ko Boga molim, nemoj mi kuću više sramotit da uzimaš mrvicu po mrvicu već očiči jedared ko i drugi čovik – kaže on carskom panduru.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Lik

Ta niki dan sam cilu noć študiro da sve ide bržje. Bome, naštudiro da j' to tako na danu, a bome u posljednje vrime noćom baš i ni tako. Da noćom baš i ne mož spavat, skoro kadgod ni trenit. No, evo došo nam kući sa trulog Zapada unuk Marin pa bome sve ide bržje da ne može bržje. Na danu s njim, a noćom zaspavam ko dite, i noć prođe. Eto će jutro, a ja na noge lagane od sto godina pa ga čekam u kujne već oma, dok je još mrak. Ko da baš i nisam svoj, ko da ne znam da će mal dužje spavat. I vrime bome prolazi. Do niki dan nije, a sade leti. E, sade bi ja da ne leti, a nema ko kanda lika da baš tako ne leti. I tako oma potli užine Marin mi spakuje u njegovu limuzinu pa mi odnese u varoš kod doktora da mi doktor isprigleđe. Ja i zaboravio da mi to sleduje makar jedanput godišnje. Sve on to dogovorio. Jest da mi ništa i ne pita, jel oću jel neću, al kad kaže Marin da se mora ondak se mora. Kad on kaže onda j tako. Nadavo mi doktor likova ko da sam bolesan i triba mi spašavat, ko da ću valjda sutra umrit. Ošli u apateku, a tamo vala nema šta nema od likova. Pa još dobili par knjiga di piše šta j' novo kod likova, šta j' dobro, šta j' najbolje, šta spašava. Gledim ja to u lemuzine dok idemo do dućana. Svega ima, svašta nudu al nema lik za dušu. Ta mislim se kako mene ne tribu nikaki likovi, da budem zdraviji jel kaki li već. Ta mene daj ovog vrimenta prid Božić i Božića. Dosta da čekamo svi zajedno Božić, našeg Gospodina. Kako su naš naši stari učili. Da nam dođe, dušu osvitla. Nema boljeg lika, ta ni za srce ni za dušu što b rekli. Ošli i u dućan. Vašarimo, vašarimo. U dućanu se izgubit. Svega, ta vala ne mož ni nasanjat čega sve ima. Nakupovali. Ope dobili par knjiga, nudi se sve najbolje, što skupog to jeftinog. I vamo svačeg, al ope' kad se proštudiram ni vamo nema lika za dušu. Pa se ope' sitim Božića što dolazi, betlema, Gospodina što će doć. A mi krenili redom. Kaže Marin da moramo it i jist. Da na usta snaga ulazi. Ta i tamo dobili knjigu da iz nje biramo šta ćemo. Ta i tu nema šta nema. Od jila i pića. Od pečenog do kuvanog. Vina sto fela, piva sto fela, kratkoga sto fela. Jest da smo se nagostili, trbu mi se nadunio, do nosa mi došlo sve, al potli se u putu misli, ta ope' sam ko prazan. Ope' kad se proštudiram i to baš ni štagod. Ni to to. Ope' ja voljim čekat i dočekat naš Božić. Radovat se Gospodinu, Mariji i Josipu. Ako ni naglas onda u sebe pivat božićne pisme. It na zornicu. Ta, ne b' mario makar sade da sam u štali, da čekam Božić, sve onako sirotinjski al je Božićno, pasovalo bi mi. Isprigledo mi doctor. Napazarili mi svega, najili se i napili, došli kući pa šta 'š neg prid televizor. A bome tamo vražja posla. Ope' izbori. Ope' triba birat. Ta šta li već biramo kad ope' sve isto, mislim se. Nudu. Novaca i čega sve ni. Falju se da će bit bolje, oma sam što nije. Sam da nje izbirnemo. Al što se falju, al što jedni na druge pljuju. Ta, ko da su najveći neprijatelji na cilom svitu. Bome, po ovom televizoru Božić nikad neće doć. Ta, njima ni Božić, ni Gospodin ne možu pomoć. Svega tu ima, sam za dušu nema. Vidim ja da mi druge nema neg zavuč se u moju sobu. Nać lik u molitve. Za Božić i Gospodina što dolazu. Ta sam kad pomislim oma mi bolje. Nema, čeljadi moja, danaske boljeg lika od molitve i božićnog vrimenta. Eto od čega svakojaka snaga dolazi: da se u čekanju molji, volji i milostiv bude.

U NEKOLIKO SLIKA

Adventski vašar u Somboru

Božićni keksići

Dani koji su pred nama dani su pripreve za Božić. Polako se pripremaju i suhi božićni kolači koji mogu dugo stajati. Takav je i ovojednji recept. Za naš KuHaR božićne keksiće, koji se prave slično kao i medenjaci, samo se umjesto masti stavlja margarin, pripremila je **Klara Oberman** iz Sombora.

Sastojci:

200 grama margarina
200 grama šećera
2 jajeta
4 žličice praška za pecivo
žličica cimeta
4 žličice kakao praha
8 žličica meda
2 vanilin šećera
600 grama brašna

Priprema:

Umutiti šećer i margarin, dodati jaja i mutiti i dalje. Dodati prašak za pecivo, cimet, kakao, med i vanilin šećer i mutiti. Na kraju postupno dodavati brašno. Prvo miješati kuhaćom, a kasnije rukom i na kraju istresti iz posude i mijesiti na podlozi da se dobije glatko tijesto koje se ne lijepi.

Tijesto zatim razviti tanko, na oko 4,5 milimetara debljine i modlama vaditi anđele, zvijezde i druge oblike.

Peći kratko (desetak minuta) u pećnici zagrijanoj na 180 stupnjeva.

Keksići mogu ostati kako su pečeni ili se ukrašavati i šarati.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili

- 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

PROSLAVA PRAZNIKA HRVATSKE ZAJEDNICE

DAN IZBORA I. SAZIVA

HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

U REPUBLICI SRBIJI

VELIKA DVORANA
HKC-A „BUNJEVAČKO KOLO“

15. XII.
2023.
S POČETKOM
U 18 SATI

SVEČANA DODJELA PRIZNANJA HNV-A
I IZVEDBA PLESNE PREDSTAVE „MEMENTO“

UJEDINJENI ZA PRAVDU!

8

**TOMISLAV
ŽIGMANOV**

OD HRABROSTI, PUTEM ZAJEDNIŠTVA. **USTRAJNO!**

DSHV

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI